

VISOKA ŠOLA ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ

VISOKA STROKOVNA ŠOLA

Diplomsko delo visokošolskega strokovnega študija
Program: Varstvo okolja

NARAVOVARSTVENI NADZOR V OBČINAH PIVKA IN CERKNICA

Mentorica: dr. Jožica Fabjan

Kandidat: Andrej Sedmak

Lektor: Mirko Fabčič, prof. slov. jez./ univ. dipl. slov.

Ljubljana, avgust 2025

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici dr. Jožici Fabjan za pomoč, strokovno usmerjanje in nasvete pri izdelavi diplomskega dela.

Hvala moji družini, še posebej življenjski sopotnici Nives Turk ter sinu Alexandru, za vso moralno podporo, pomoč ter veliko potrpljenje, da sem lahko končal to diplomsko nalogo in prijateljem za vsestransko podporo in spodbudo med šolanjem.

Hvala tudi naravovarstveni službi Notranjskega regijskega parka ter zaposlenim na Inšpektoratu Republike Slovenije za naravne vire in prostor ter Inšpektoratu za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo za vse posredovane podatke, ki sem jih potreboval za izdelavo diplomskega dela.

Velika zahvala pa gre Romanu Staretu, mojemu nadrejenemu v službi, za pomoč pri pridobivanju podatkov ter vsem sodelavcem za pomoč in spodbudo.

Hvala tudi lektorju Mirku Fabčiču, prof. slov. jezika in književnosti, ter vsem drugim, ki so kakorkoli pripomogli pri izdelavi diplomskega dela.

IZJAVA

Študent Andrej Sedmak izjavljam, da sem avtor tega diplomskega dela, ki sem ga napisal pod mentorstvom dr. Jožice Fabjan.

Skladno s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah dovoljujem objavo tega diplomskega dela na spletnem mestu šole.

Dne: _____

Podpis: _____

POVZETEK

Diplomska naloga se osredotoča na obravnavo zavarovanih območij, in sicer na Krajinski park Pivška presihajoča jezera, ki se nahaja na območju občine Pivka, ter na Notranjski regijski park, ki leži na območju občine Cerknica. Poseben poudarek je namenjen izvajanju naravovarstvenega nadzora kot neposrednega nadzora v naravi po Zakonu o ohranjanju narave (ZON), ki je zelo pomemben pri preprečevanju onesnaževanja okolja ter pomembno prispeva k ohranjanju krajine in okolja, v katerem živimo.

V diplomski nalogi sta predstavljeni obe zavarovani območji, s poudarkom na njunih varstvenih režimih, potrebni infrastrukturi, pristojnih nadzornih službah ter na izdanih ukrepih.

Naloga poleg naravovarstvenega nadzora po Zakonu o ohranjanju narave vključuje tudi nadzor, ki ga izvajajo pristojne inšpekcijske službe ter občinsko redarstvo v sklopu skupne občinske uprave (SOU) v skladu z zakonodajo in občinskimi odloki, ki urejajo njihovo področje delovanja. V zaključku naloge so predstavljeni predlogi za izboljšanje naravovarstvenega nadzora, zlasti glede potrebnega tesnejšega sodelovanja med pristojnimi službami.

Zavedati se moramo, da je učinkovit naravovarstveni nadzor temelj za uspešno varovanje okolja. Prihodnost narave je neločljivo povezana z našimi današnjimi odločitvami, zato je naravovarstveni nadzor eno najpomembnejših orodij za dolgoročno ohranjanje naravnih vrednot in okolja za prihodnje generacije.

KLJUČNE BESEDE

- naravovarstveni nadzor
- neposredni nadzor v naravi
- zavarovana območja
- Krajinski park Pivška presihajoča jezera
- Notranjski regijski park

ABSTRACT

The thesis focuses on two protected areas: the Pivka Intermittent Lakes Landscape Park, located in the Municipality of Pivka, and the Notranjska Regional Park, situated in the Municipality of Cerknica. Special attention is given to the implementation of nature conservation control as direct supervision in nature under the Nature Conservation Act (ZON), which plays a crucial role in preventing environmental pollution and significantly contributes to the preservation of the landscape and the environment we live in.

The thesis presents both protected areas, with an emphasis on their protection regimes, necessary infrastructure, competent supervisory authorities, and the measures issued by them.

In addition to nature conservation control under the Nature Conservation Act (ZON), the thesis also covers inspections carried out by competent inspection services and municipal wardens within the framework of the Joint Municipal Administration (SOU), in accordance with the legislation and municipal decrees that regulate their respective areas of competence. The concluding section of the thesis presents proposals for improving nature conservation control, particularly through enhanced cooperation among responsible authorities.

It is important to understand that effective nature conservation control is the foundation of successful environmental protection. The future of nature is inseparably linked to the decisions we make today; therefore, nature conservation control is one of the most important tools for the long-term preservation of natural assets and the environment for future generations.

KEYWORDS

- nature conservation surveillance
- direct nature surveillance
- protected areas
- Pivka intermittent lakes landscape park
- Notranjska regional park

KAZALO

1	UVOD	1
1.1	Predstavitev problema.....	1
1.2	Cilji naloge.....	1
1.3	Predstavitev okolja	2
1.4	Predpostavke in omejitve	2
1.5	Metode dela	2
2	ZGODOVINA VARSTVA NARAVE.....	3
2.1	Zgodovina varstva narave v Sloveniji.....	3
2.2	Zavarovana območja v Sloveniji	5
2.2.1	Ustanovitev in upravljanje zavarovanih območij.....	6
3	KRAJINSKI PARK PIVŠKA PRESIHAJOČA JEZERA	7
3.1	Območje Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera	7
3.2	Ustanovitev in upravljanje Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera	7
3.3	Glavni cilji in vizija razvoja Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera.....	9
3.4	Območje jezer kot vroča točka biotske pestrosti	10
3.5	Pomembni projekti na območju Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera	14
3.6	Varstveni režimi na območju Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera.....	17
3.7	Nadzorne službe v Krajinskem parku Pivška presihajoča jezera	18
4	NOTRANJSKI REGIJSKI PARK	19
4.1	Območje Notranjskega regijskega parka	19
4.2	Ustanovitev in upravljanje Notranjskega regijskega parka.....	19
4.3	Glavni cilji in razvojne usmeritve Notranjskega regijskega parka.....	20
4.4	Varstvena območja v Notranjskem regijskem parku	20
4.5	Pomembni projekti na območju Notranjskega regijskega parka.....	23
4.6	Varstveni režimi na območju Notranjskega regijskega parka.....	25
4.7	Nadzorne službe v Notranjskem regijskem parku in kazenske določbe.....	27
5	NARAVOVARSTVENI NADZOR	30
5.1	Zakon o ohranjanju narave (ZON).....	30
5.1.1	Inšpekcijski nadzor	30
5.1.2	Neposredni nadzor v naravi	32
5.2	Naravovarstveni nadzorniki.....	32
5.2.1	Pooblastila naravovarstvenih in prostovoljnih nadzornikov	33
5.2.2	Službena izkaznica, znak in uniforma naravovarstvenih nadzornikov	35
5.3	Medobčinsko redarstvo v sklopu Skupne občinske uprave (SOU)	37
5.3.1	Pooblastila medobčinskega redarstva	37
6	DRUGA ZAKONODAJA	39

7	IZVAJANJE NARAVOVARSTVENEGA NADZORA NA OBMOČJU	
	NOTRANJSKEGA REGIJSKEGA PARKA IN KRAJINSKEGA PARKA PIVŠKA	
	PRESIHAJOČA JEZERA	41
7.1	Izvedeni ukrepi na območju Notranjskega regijskega parka	41
7.2	Izvedeni ukrepi na območju Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera.	45
8	PREDLOGI ZA IZBOLJŠANJE NARAVOVARSTVENEGA NADZORA.....	50
9	ZAKLJUČEK	51
10	LITERATURA IN VIRI.....	53

KAZALO SLIK

Slika 1: Celotno območje Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera.....	7
Slika 2: Območje Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera s podatki o ustanovitvi ter upravljanju	9
Slika 3: Pivška presihajoča jezera	11
Slika 4: Palško presihajoče jezero	11
Slika 5: Petelinjsko presihajoče jezero.....	12
Slika 6: Rastlinske in živalske vrste na območju pivških presihajočih jezer.....	13
Slika 7: Območje Natura 2000 na območju pivških presihajočih jezer	14
Slika 8: Ekomuzej pivških presihajočih jezer.....	16
Slika 9: Dina - center o velikih zvereh v Pivki.....	16
Slika 10: Celotno območje Notranjskega regijskega parka	19
Slika 11: Cerkniško presihajoče jezero	22
Slika 12: Rakov Škocjan.....	22
Slika 13: Križna jama.....	23
Slika 14: Turistični center za obiskovalce pred Cerkniškim jezerom	25
Slika 15: Uniforma naravovarstvenega nadzornika.....	35
Slika 16: Izkaznica poklicnega naravovarstvenega nadzornika	35
Slika 17: Izkaznica prostovoljnega naravovarstvenega nadzornika	36
Slika 18: Znak naravovarstvenega nadzornika	36
Slika 19: Medobčinsko redarstvo v sklopu Skupne občinske uprave občin Postojna, Cerknica, Pivka, Loška dolina in Bloke	38
Slika 20: Službeno vozilo Medobčinskega redarstva v sklopu Skupne občinske uprave občin Postojna, Cerknica, Pivka, Loška dolina in Bloke	38
Slika 21: Primer nedovoljenega odlaganja nevarnih odpadkov na območju Notranjskega regijskega parka	42
Slika 22: Primer nedovoljenega odlaganja kosovnih odpadkov in gradbenega materiala na območju Cerkniškega jezera	42
Slika 23: Prometna signalizacija na Cerkniškem jezeru	43
Slika 24: Primer nedovoljenega parkiranja v naravnem okolju na območju Cerkniškega jezera.....	44
Slika 25: Primer nedovoljenega odlaganja kosovnih odpadkov in gradbenega materiala na ožjem območju Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera	45
Slika 26: Primer nedovoljenega odlaganja nevarnih in kosovnih odpadkov na ožjem območju Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera	46
Slika 27: Primer nedovoljenega kampiranja v naravnem okolju na območju pivških jezer	47
Slika 28: Prometna signalizacija pred Petelinjskim jezerom.....	47
Slika 29: Prometna signalizacija pred Palškim jezerom	48

1 UVOD

1.1 Predstavitev problema

Iz odlokov o Krajinskem parku Pivška presihajoča jezera in Notranjskem regijskem park je razvidno, da sta bila parka ustanovljena z namenom, da se ohrani, varuje ter raziskuje naravne in kulturne vrednote (kot so kraške pokrajine, presihajoča jezera, suha mokrišča, travišča ter strnjeni javorniški gozdovi), geomorfološke, geološke in hidrološke znamenitosti. Vse to je pa zelo pomembno pri zavarovanju avtohtonega rastlinstva in živalstva in vseh naravnih ekosistemov, ki so najpomembnejši za njihov obstoj. V omenjenih zavarovanih območjih je biotska raznovrstnost zelo velika in je zato odgovornost človeka, da zagotovi primerne ukrepe, s katerimi bodo ta območja varovana in se bodo ohranila na vsaj enaki ravni kot do sedaj, toliko večja. Bistvo naravovarstvenega nadzora je temeljita zaščita naravnega bogastva in s tem ohranjanje naravnega ravnovesja in raznovrstnosti živih organizmov s poudarkom na varovanju redkih, dragocenih in znamenitih naravnih pojavov, ki so pomembni tako za nas kot za prihodnje rodove.

1.2 Cilji naloge

Cilji diplomske naloge so ugotoviti, kako in koliko zavarovana območja vplivajo na lokalno prebivalstvo in na dejavnosti, ki so pomembne za njihovo preživetje (kmetijstvo, gozdarstvo, turizem...itd.), ter kakšni so učinki naravovarstvenega nadzora kot neposrednega nadzora v naravi ter z njim povezanih pristojnih služb, ki ga izvajajo na podlagi zakona in občinskih odlokov.

Predvideni rezultati diplomske naloge nam bodo pokazali, ali so bile odločitve lokalnih skupnosti o ustanovitvi zavarovanih območij pravilne in ali se naravovarstveni nadzor izvaja tako, da pozitivno vpliva na varovanje okolja.

Delovne hipoteze:

- ustanovitev zavarovanih območij je zelo pomembna z vidika ohranitve čiste in zdrave pitne vode ter ogroženih in zavarovanih rastlinskih in živalskih vrst in njihovih habitatov;
- urejena infrastruktura na zavarovanih območjih pomembno vpliva na trajnostni turizem ter pripomore k varovanju naravne in kulturne dediščine;
- naravovarstveni nadzor na zavarovanih območjih kot neposredni nadzor v naravi je najpomembnejši za ohranitev biotske pestrosti.

1.3 Predstavitev okolja

Diplomsko delo se nanaša na Krajski park Pivška presihajoča jezera in Notranjski regijski park ter z njima povezane pristojne nadzorne službe za izvajanje naravovarstvenega nadzora:

- Naravovarstvena služba Notranjskega regijskega parka,
- Medobčinski inšpektorat in redarstvo v okviru Skupne občinske uprave (SOU) občin Postojna, Cerknica, Pivka, Loška dolina in Bloke,
- Inšpektorat Republike Slovenije za naravne vire in prostor,
- Inšpektorat za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo.

1.4 Predpostavke in omejitve

Pri izdelavi diplomske naloge bomo največ poudarka namenili neposrednemu nadzoru v naravi na obravnavanih zavarovanih območjih, ki ga izvajajo naravovarstveni nadzorniki lokalnih skupnosti in medobčinsko redarstvo v okviru skupne občinske uprave ter druge pristojne inšpekcijske službe.

1.5 Metode dela

Pri izdelavi diplomske naloge bomo uporabili naslednje metode dela:

- raziskovalna metoda (posebno pozornost bomo namenili pregledu najnovejših zakonskih podlag o ohranjanju narave, pregledali bomo tudi vse občinske odloke, ki obravnavajo to tematiko),
- pregledali bomo tudi drugo literaturo (diplomska dela, spletišča obravnavanih občin in zavarovanih območij ter članke v revijah in časopisih),
- analizirali bomo evidenčne podatke o prijavah ter kršitvah na zavarovanih območjih, s katerimi razpolagajo pristojne nadzorne službe za izvajanje naravovarstvenega nadzora.

Podatki, ki jih bomo zbrali, bodo ključnega pomena pri analizi naravovarstvenega nadzora v obravnavanih zavarovanih območjih, sama analiza pridobljenih podatkov pa bo ključna pri razumevanju rezultatov naše raziskave in pri oblikovanju sklepnih ugotovitev diplomskega dela.

2 ZGODOVINA VARSTVA NARAVE

2.1 Zgodovina varstva narave v Sloveniji

Če se na kratko in jedrnato osredotočimo na zgodovino varstva narave v prvi polovici 20. stoletja, potem lahko ugotovimo, da je bila po prvi svetovni vojni Spomenica iz leta 1920 pomemben mejnik pri varstvu narave v takrat novi državi, a zaradi pomanjkanja institucionalne podpore ni doživela širše uresničitve. Večji premik so se zgodil šele po drugi svetovni vojni, ko sta Angela Piskernik in Anton Šivic, ključni osebnosti v zgodovini varstva narave na Slovenskem, začela sistematično delo na področju naravovarstva. Prvotna prizadevanja so bila namenjena zaščiti posameznih vrst in znamenitosti, kasneje pa se je pozornost preusmerila na varstvo habitatov in biotske raznovrstnosti. Pomembne prelomnice so predstavljali mednarodni dogovori (Stockholm 1972, Rio 1992) in vstop Slovenije v EU, kar je vplivalo na usmeritve in prednostne naloge pri varstvu narave. Razvoj pravnega okvira varstva narave je bil zelo dolgotrajen in šele Zakon o ohranjanju narave je uvedel sistemske rešitve. Še danes pa kadrovske in institucionalne omejitve ostajajo izziv. Vlogo pri varstvu narave so odigrala tudi številna društva in civilne iniciative, kasneje pa so se razvile poklicne službe in upravljalci zavarovanih območij. Naravovarstvena služba je imela leta 1965 le enega strokovnjaka, leta 2022 je imela okoli 200 zaposlenih. Kljub vsemu pa je ključno spoznanje, da je varstvo narave odgovornost celotne družbe, ki terja sodelovanje, znanje in spremembo življenjskega sloga (Skoberne, 2022).

Med najpomembnejše mejnike glede varstva narave v Sloveniji sodijo:

- prvi programski dokument za varstvo narave v Sloveniji je bil Spomenica (1920). Pripravilo ga je Muzejsko društvo za Slovenijo, da bi zaščitili naravne znamenitosti, rastlinske in živalske vrste in kulturno krajino. Je tudi eden prvih tovrstnih dokumentov v Evropi, ki je bil temelj slovenske naravovarstvene misli.
- prva zavarovana območja (1920–1930): v tem obdobju so bila razglašena prva zaščitena območja, na primer Škocjanske jame. Varstvo je bilo večinoma deklarativno, brez nadzora in upravljanja, vendar je pomenilo pomemben začetek formalnega varovanja narave.
- prva poklicna naravovarstvena služba (1947): po drugi svetovni vojni je bila pri Zavodu za spomeniško varstvo ustanovljena prva služba za varstvo narave. Kljub šibkemu pravnemu okviru je pomenila začetek strokovno organiziranega naravovarstva.
- delo Angele Piskernik in Antona Šivica (1940–1960): bila sta ključni osebnosti začetnega obdobja naravovarstva. Poudarjala sta pomen stroke, zakonodaje in izobraževanja. Zavzemala sta se za trajno zavarovanje območij in za sodelovanje s tujino.

- Triglavski narodni park (1981): je bil prvi in edini narodni park v Sloveniji in je bil ustanovljen za varstvo Julijskih Alp in njihove naravne, krajinske in kulturne dediščine. Park združuje naravovarstvo, znanstveno raziskovanje, izobraževanje in trajnostni razvoj.
- Zakon o ohranjanju narave (1999): to je bil prvi celovit zakon, ki je sistemsko urejal področje narave. Uvedel je pravne mehanizme za zaščito živalskih in rastlinskih vrst in habitatov, pogodbeno varstvo in opredelil je vključevanje stroke v postopke.
- vstop Slovenije v Evropsko Unijo (2004): Slovenija je s članstvom v Evropski unijo prevzela evropsko naravovarstveno zakonodajo, kar je bil pomemben korak za profesionalizacijo, uskladitev z direktivami (habitatna, ptičja) in vključitev v evropske varstvene politike.
- vzpostavitev Nature 2000 (2004–2006): s tem je Slovenija določila območja, pomembna za ohranjanje evropskih ogroženih vrst in habitatov. Natura 2000 obsega danes skoraj 37 % površine Slovenije. Vzpostavitev je zahtevala sodelovanje stroke, politike in lokalnih skupnosti (Berginc idr., 2006).

Za razvoj in uveljavitev varstva narave v Sloveniji so poleg vidnih pobudnikov pomembno vlogo odigrali tudi številni posamezniki, ki so svoje delo opravljali tiho in predano v ozadju. Med ključne naravovarstvene osebnosti sodijo znanstveniki, učitelji, gozdarji in terenski delavci, ki so s svojo strokovnostjo in vztrajnostjo tlakovali pot k sodobnemu naravovarstvu. Nekateri so postavili temelje organiziranega varstva, drugi pa so pomembno prispevali k operativnemu delu na terenu, k pripravi zakonodaje in zavarovanju pomembnih območij (Berginc idr., 2007).

Pomembne osebnosti slovenskega naravovarstva:

- Ferdinand Seidl (1856–1942) je bil naravoslovec in pobudnik organiziranega varstva narave. Sodeloval je pri nastanku Spomenice in aktivno je deloval v Muzejskem društvu.
- Stanko Bevk (1875–1956) je bil biolog in pedagog, ustanovitelj prvega odseka za varstvo prirode, ki je deloval v okviru Muzejskega društva v Ljubljani.
- Anton Šivic (1879–1963) je bil gozdarski inženir in že med vojnama je razvijal zametke poklicne naravovarstvene službe; po vojni je vodil referat za varstvo narave.
- Angela Piskernik (1886–1967) je bila biologinja in muzealka. Dejavna je bila pri razvoju metod varstva narave. Bila je zaslužna za zaščito doline Triglavskih jezer in je soavtorica zbornika Varstvo narave.
- Mirko Šoštarič (1920–1999) je bil terenski strokovnjak, ki je sistematično evidentiral naravno dediščino v severovzhodni Sloveniji in uvedel povezavo med varstvom in prostorskim načrtovanjem.

- Rado Smerdu (1949–1984) je bil biolog, jamar in filmski ustvarjalec, predan vodja skupine za naravno dediščino pri Zavodu za varstvo naravne dediščine. Na terenu je bil dejaven do smrti.
- Boris Križan (1948–2000) je bil geograf in naravovarstveni pionir slovenske obale. Pomemben je njegov prispevek k inventarizaciji narave, zaščiti območij in preprečevanju škodljivih posegov.
- Anton Simonič (1931–2001) je bil inženir gozdarstva, naravovarstveno osveščen lovec, zaslužen za višje varstvene standarde in zaščito prostoživečih vrst živali, zlasti ptic in velikih zveri (Berginc idr., 2006).

2.2 Zavarovana območja v Sloveniji

Zavarovana območja so deli narave z veliko biotsko raznovrstnostjo, ki jih določa in varuje Zakon o ohranjanju narave (ZON). Gre za sklenjena območja, kjer se stikajo živi in neživi dejavniki, človekove dejavnosti pa morajo biti usklajene z naravnimi značilnostmi prostora. V Sloveniji prizadevanja za njihovo zaščito segajo v začetek 20. stoletja, koncept zavarovanja pa se je razvijal skladno s potrebami družbe in okoljskimi razmerami. Zavarovanje območja je ena najstarejših in temeljnih oblik varstva narave, vzpostavi pa se z aktom o zavarovanju (ZRSVN, 2025). Zavarujejo se lahko:

- naravne vrednote: to so redki, dragoceni znameniti naravni pojavi ter drugi vredni pojavi, sestavine oziroma deli žive ali nežive narave, naravna območja ali deli naravnih območij, ekosistemi, krajina ali oblikovana narava;
- območja Natura 2000: to je evropsko ekološko omrežje, namenjeno ohranjanju biotske raznovrstnosti in temelji na Direktivi o pticah in Direktivi o habitatih;
- ekološko pomembna območja: to so po Zakonu o ohranjanju narave območja habitatnih tipov ali večjih ekosistemskih enot, ki pomembno prispevajo k ohranjanju biotske raznovrstnosti in so določena z Uredbo o ekološko pomembnih območjih, katerih del so tudi območja Natura 2000.

Glavni cilj zavarovanih območij je ohranjanje narave in njenih procesov, ne glede na gospodarske ali infrastrukturne interese, posegi pa so dovoljeni le, če so usklajeni z varstvenimi cilji (ZRSVN, 2025).

Zavarovana območja v Sloveniji delimo na:

1. Ožja zavarovana območja:
 - *strogi naravni rezervat* so povsem ohranjena območja brez človekovega vpliva, z geološko ali biotsko pomembnimi značilnostmi. Tu naravni procesi potekajo samostojno;

- *naravni rezervat* so območja z redkimi ali ogroženimi živalskimi ali rastlinskimi vrstami oziroma geotopi, kjer pa se lahko za ohranjanje narave izvajajo omejeni, nadzorovani posegi;
- *naravni spomeniki* so posamezne naravne vrednote, ki izstopajo po svoji obliki, velikosti, legi ali redkosti. Gre za izjemne naravne pojave.

2. Širša zavarovana območja (naravni parki):

- *narodni park* je največje in najstrožje varovano območje z bogato biotsko raznovrstnostjo, s pretežno neokrnjeno naravo; prisotni so naravni procesi. Manjši del je lahko namenjen tudi trajnostni rabi;
- *regijski parki* so obsežna območja, značilna za posamezne regije, s pomembnimi naravnimi vrednotami in kjer je sobivanje človeka in narave uravnoteženo;
- *krajinski parki* so prostori, kjer je sobivanje narave in človeka izrazito; zanje je značilna ekološka in krajinska vrednost ter poudarjena biotska raznovrstnost (ZRSVN, 2025).

2.2.1 Ustanovitev in upravljanje zavarovanih območij

Ustanovitelji zavarovanega območja v Sloveniji so lahko vlada, posamezna občina ali več občin skupaj, oziroma vlada v sodelovanju z eno ali več občinami. Če je ustanovitelj več, začne akt o ustanovitvi veljati šele, ko ga sprejmejo vsi vključeni deležniki. Z ustanovitvenim aktom si ustanovitelji medsebojno razdelijo izvajanje nalog ter ustanoviteljske pravice. Če se državna zavarovana območja prekrivajo z občinskimi, morajo biti varstveni ukrepi usklajeni med seboj (Hladnik idr., 2018).

Ključno vlogo pri oblikovanju in delovanju teh območij imata tudi komunikacija ter sodelovanje z lokalnim prebivalstvom, saj prav odprt dialog med upravo parka in skupnostjo prispeva k boljšemu razumevanju ciljev varstva narave in spodbuja pozitiven odnos do naravovarstvenih prizadevanj. Načrti upravljanja določajo konkretna pravila ravnanja znotraj zavarovanega območja, s katerimi se uresničujejo varstveni cilji in namen območja (ZRSVN, 2025).

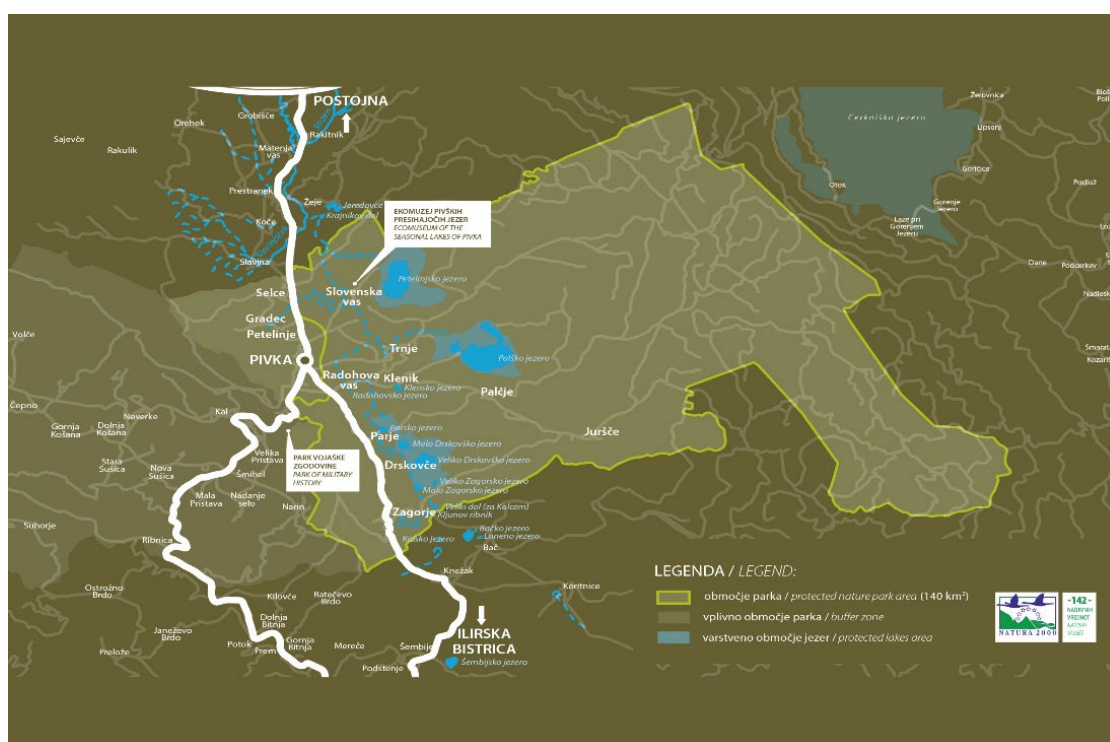
V Sloveniji imamo naslednje kategorije zavarovanih območij, ki pokrivajo približno 13 % celotne površine države:

- 1 narodni park,
- 4 regijske parke ,
- 46 krajinskih parkov,
- 1 strogi naravni rezervat,
- 56 naravnih rezervatov,
- 1164 naravnih spomenikov (ZRSVN, 2025).

3 KRAJINSKI PARK PIVŠKA PRESIHAJOČA JEZERA

3.1 Območje Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera

Krajinski park Pivška presihajoča jezera meri 140 km² in pokriva več kot polovico ozemlja občine Pivka. Nahaja se v osrednjem delu Pivške kotline, ki se razteza med južnim grebenom Javornikov na vzhodu ter grebenoma vzpetin Šilentabor in Primož na zahodu. Meja parka na severni, vzhodni in južni strani poteka vzporedno z občinsko mejo, na zahodu pa sledi meji naravovarstvenega območja Nature 2000. Parkovno območje je razdeljeno na ožje varstveno območje jezer, ki je sestavljeno iz treh prostorsko ločenih enot: območja Petelinjskega jezera, območja Palškega jezera ter območja skupine petih presihajočih jezer, med katera sodijo Malo in Veliko Zagorsko jezero, Veliko in Malo Drskovsko jezero ter Parsko jezero. Vplivno območje parka se razteza onkraj njegovih uradnih meja in obsega tudi del občine Pivka, ki sodi v porečje reke Pivke (Krajinski park Pivška presihajoča jezera, 2025).

Slika 1: Celotno območje Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera
(Vir: Krajinski park Pivška presihajoča jezera, 2025)

3.2 Ustanovitev in upravljanje Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera

Ustanovitev Krajinskega parka se je začela s postopki za zavarovanje območja Pivških presihajočih jezer, ki jih je Občina Pivka začela januarja 2012. Pobuda za vzpostavitev parka je dozorela po daljšem obdobju, ko je bilo treba v Pivški kotlini

konec leta 2011 in v začetku leta 2012 prekuhavati vodo. Takrat je namreč večkrat prišlo do razlivanja digestata iz bioplinarn, kar je sprožilo skrb javnosti. Zaradi resnosti razmer se je občinska uprava odločila, da bo postopke vodila premišljeno in bo vanje vključila vse zainteresirane deležnike (Občina Pivka, 2014).

V procesu oblikovanja parka se je Občina Pivka povezala z različnimi skupinami in strokovnjaki iz državnih in lokalnih institucij, kot so Ministrstvo za okolje in prostor, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Zavod RS za varstvo narave, Inštitut za raziskovanje krasa, kmetijska svetovalna služba, Agencija RS za okolje, Ministrstvo za obrambo, Zavod za gozdove Slovenije, pa tudi z lovci, gozdarji, kmeti, prebivalci občine in drugimi akterji. V sodelovanju z Društvom Drobnovratnik so za lokalno skupnost pripravili vrsto izobraževalnih predavanj z naslovom Pivška jezera povezujejo. Občinski svet je odlok o ustanovitvi parka potrdil v prvi obravnavi na decembrski seji leta 2013. Odlok je bil nato predstavljen javnosti na javni razgrnitvi od 7. januarja do 10. marca 2014, javna obravnava odloka pa je bila opravljena 5. februarja istega leta. Na podlagi pridobljenih pripomb je bil odlok dopolnjen, občinski svet pa ga je potrdil v drugi obravnavi (Občina Pivka, 2014).

Celoten postopek ustanavljanja Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera je lep primer dobre prakse vključevanja javnosti v procese varovanja narave. K uspešni vzpostavitvi parka je pomembno prispevalo tudi pozitivno stališče državnih organov, pristojnih za ohranjanje naravne dediščine (Krajinski park Pivška presihajoča jezera, 2025).

Z območjem Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera upravlja Zavod za upravljanje dediščine in turizem Pivka, ki zagotavlja tudi finančna sredstva za njegovo delovanje. Zavod opravlja številne naloge v skladu s predpisi o urejanju prostora in ohranjanju narave, med katerimi so priprava predlogov za načrt upravljanja krajinskega parka ter priprava letnih programov dela, sklepanje pogodb o varstvu in skrbništvu, izvajanje naravovarstvenih ukrepov ter druge.

Zavod skrbi za uresničevanje razvojnih smernic ter spoštovanje varstvenih režimov, obenem pa tudi za varovanje, obnovo in redno vzdrževanje naravnih vrednot. Redno spremlja stanje biotske raznovrstnosti, krajinske pestrosti in drugih naravnih vrednot ter pripravlja analize o stanju narave.

Upravljelec parka pa ima pomembno vlogo tudi pri pripravi naravovarstvenih smernic, strokovnih mnenj in drugega gradiva, kar je podlaga za oblikovanje načrtov, programov in drugih dokumentov v zvezi s Krajinskim parkom. Sodeluje pri mednarodnih projektih, na katerih pridobiva dodatna sredstva za izvajanje svojih dejavnosti. Lokalnemu prebivalstvu je na voljo za strokovno pomoč in svetovanje, lastnikom zemljišč pa pomaga pri pripravi razvojnih programov ter prijavah na javne razpise. Poleg tega usklajuje raziskovalne naloge, izvaja dejavnosti ozaveščanja javnosti, skrbi za parkovno infrastrukturo, opravlja vodniško službo in sodeluje pri

nadzorstvenih nalogah v parku (Odlok o Krajinskem parku Pivška presihajoča jezera, Uradni list RS št. 43/2014, 48/2018, 70/20219, 107/2023).

Slika 2: Območje Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera s podatki o ustanovitvi ter upravljanju
(Vir: Krajinski park Pivška presihajoča jezera, 2025)

3.3 Glavni cilji in vizija razvoja Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera

Del območja Zgornje Pivke in Javornikov se je zavarovalo kot Krajinski park Pivška presihajoča jezera zato, da bi ohranili značilno kraško pokrajino ob reki Pivki, s presihajočimi jezeri, suhim in mokrim traviščem ter javorniškimi gozdovi.

Glavni cilji krajinskega parka so:

- ohranjanje naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti,
- varstvo ogroženih in mednarodno pomembnih rastlinskih in živalskih vrst ter njihovih habitatov,
- ohranjanje prednostnih habitatnih tipov v dobrem stanju,
- varstvo geomorfoloških in hidroloških kraških značilnosti,
- ohranjanje pestrosti kulturne krajine,
- izboljšanje kakovosti življenja lokalnega prebivalstva,
- spodbujanje trajnostnega razvoja v skladu z lokalno tradicijo,
- podpora novim zaposlitvam in razvojnim možnostim,
- zmanjševanje in preprečevanje okoljskih obremenitev,
- ohranjanje kulturne dediščine in vrednot,

- omogočanje raziskovanja, izobraževanja, ozaveščanja in obiskovanja parka.

Uresničevanje teh ciljev temelji na aktivnem varstvu, upravljanju in financiranju parka, usmerjanju družbenih in gospodarskih dejavnosti, delovanju lokalnih javnih služb, izvajanju razvojnih smernic ter nadzoru nekaterih ravnanj (Odlok o Krajinskem parku Pivška presihajoča jezera, Uradni list RS št. 43/2014, 48/2018, 70/20219, 107/2023).

Razvojne usmeritve v Krajinskem parku Pivška presihajoča jezera temeljijo na varstvenih ciljih parka in izkoriščajo njegove primerjalne prednosti. Njihov namen je spodbujati trajnostni gospodarski, družbeni in kulturni razvoj občine Pivka ter krepiti konkurenčnost območja. Uresničujejo se z naslednjimi ukrepi:

- zmanjševanje onesnaževanja vodnih virov,
- razvoj podeželja in dejavnosti, ki varujejo naravo in hkrati omogočajo razvoj,
- ohranjanje kakovosti krajine in kulturne dediščine,
- povezovanje različnih dejavnosti (kmetijstvo, turizem, rekreacija, obrt),
- spodbujanje okolju prijaznega kmetijstva in dopolnilnih dejavnosti,
- varstvo habitatov z uporabo trajnostnih metod gospodarjenja,
- usmerjanje obiskovalcev parka,
- vključevanje v naravovarstvene, kulturne in izobraževalne projekte.

Uresničevanje pa poteka:

- s sodelovanjem lokalnih prebivalcev in občine pri upravljanju parka,
- s pridobivanjem sredstev iz občinskih, državnih in evropskih virov,
- s podporo sonaravnim gospodarskim dejavnostim,
- z varstvom ekstenzivnih travnišč in s spodbujanjem domače pridelave hrane,
- z razvojem turistične infrastrukture in urejanjem naravnih znamenitosti,
- z vključevanjem razvojnih usmeritev v lokalne in državne dokumente,
- z izobraževanjem in povezovanjem vseh dejavnikov v parku (Odlok o Krajinskem parku Pivška presihajoča jezera, Uradni list RS št. 43/2014, 48/2018, 70/20219, 107/2023).

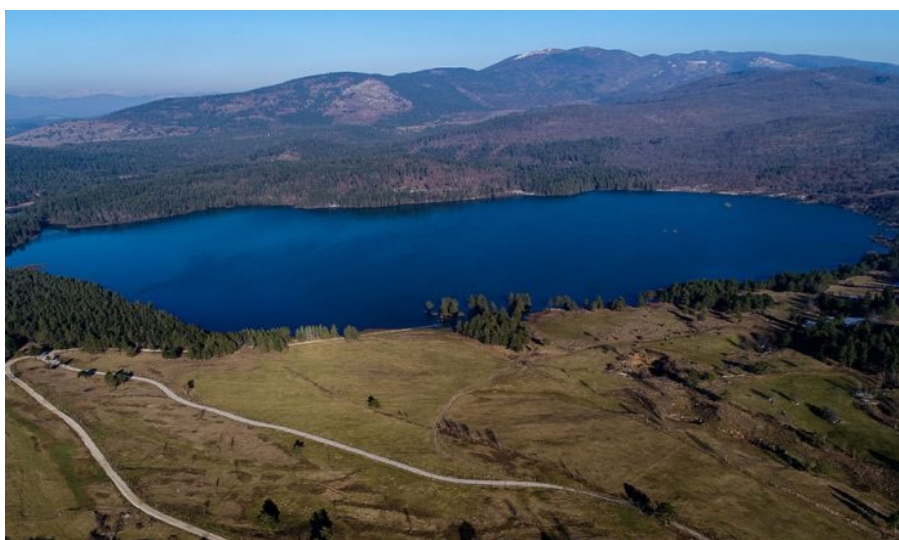
3.4 Območje jezer kot vroča točka biotske pestrosti

Po dnu Zgornje Pivške kotline teče reka Pivka, nad njo pa se razteza značilna kraška terasasta uravnava. V tej uravnavi so poglobljene kotanje, ki se ob povečanem dotoku vode napolnijo in oblikujejo slikovita Pivška presihajoča jezera. Enajst od sedemnajstih jezer leži znotraj območja Krajinskega parka: Kljunov ribnik, Malo in Veliko Zagorsko jezero, Veliko in Malo Drskovsko jezero, Parsko jezero, Radohovsko jezero, Klenski dol, Palško jezero, Petelinjsko jezero ter Krajnikov dol. Večina teh jezer se nahaja med naseljema Zagorje in Parje, med njimi pa po velikosti izstopata Petelinjsko in Palško jezero (Šabec, 2020).

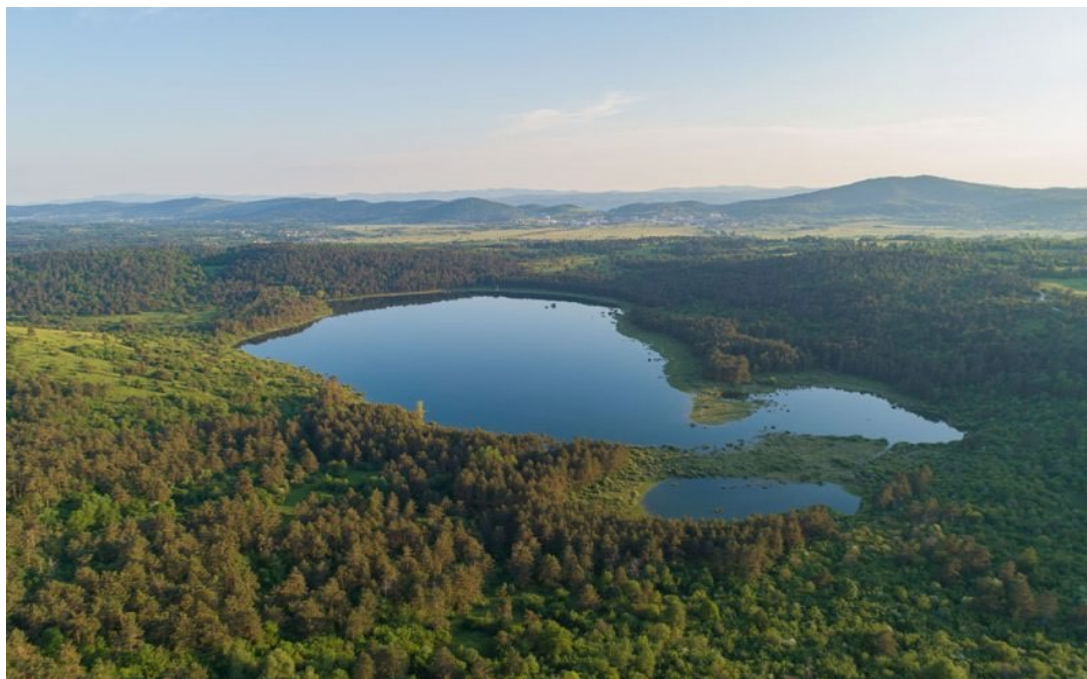
Slika 3: Pivška presihajoča jezera
(Vir: Krajinski park Pivška presihajoča jezera, 2025)

Vodno dinamiko Pivških jezer zaznamujejo različni pojavi, ki prispevajo k izjemni biotski raznovrstnosti tega območja. Prav preplet vodnih sprememb, človekove ekstenzivne rabe travnikov in pašnikov ter vpliva submediteranske lege ustvarja pogoje za bogato rastlinsko in živalsko pestrost. Na tem območju se nahajajo številni življenjski prostori, kot so mokrotni in suhi travniki, grmišča, gozdovi ter kraške jame, ki omogočajo bivanje mnogim posebnim vrstam (Krajinski park Pivška presihajoča jezera, 2025).

Slika 4: Palško presihajoče jezero
(Vir: Visit Pivka, 2025)

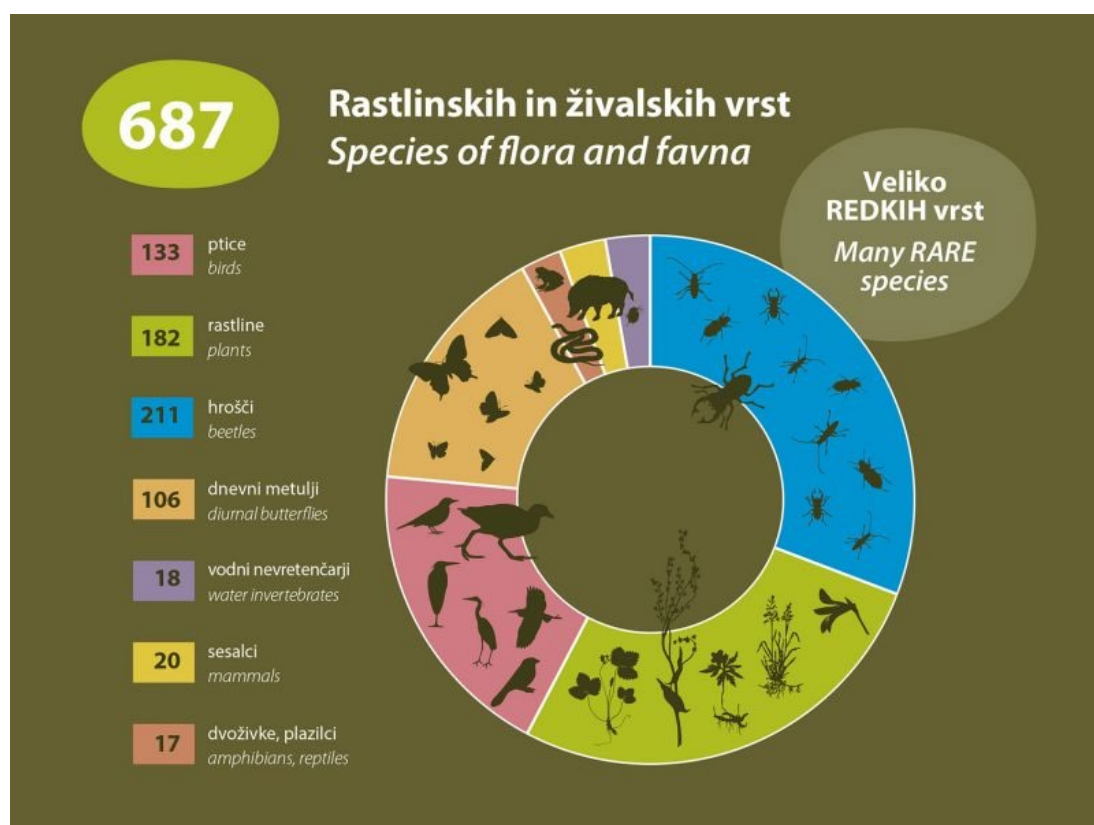
Med najbolj značilnimi vrstami izstopa majhen rak škrgonožec (*Chirocephalus croaticus*), ki je endemit Petelinjskega jezera in njegove okolice. V podzemlju pa najdemo še enega posebnega prebivalca in sicer človeško ribico (*Proteus anguinus*), ki je simbol kraškega sveta. Suhi kraški travniki so polni zdravilnih zelišč, uporabnih tudi v kulinariki, grmišča s črnim trnom, šipkom, glogom in brinom pa skrivajo številne ptice, med njimi redke pisane penice, brinjevke in rjave srakoperje.

Slika 5: Petelinjsko presihajoče jezero
(Vir: Visit Pivka, 2025)

Kotanje, ki so pogostejše ojezerjene, prekrivajo predvsem ekstenzivni mokrotni travniki, ponekod pa tudi ekstenzivno gojeni travniki. Redkeje ojezerjene kotanje zaznamujejo zgolj slednji, medtem ko so v najredkeje ojezerjenih prisotna ekstenzivna suha in polsuha kraška travišča, največkrat na pobočjih kotanj.

Dno jezerskih kotanj je v sredini večinoma pokrito z debelejšo plastjo prsti, proti robovom pa se ta tanjša. Posebej v Palškem in Petelinjskem jezeru je dno ponekod kamnito. Območje obkrožajo javorniški gozdovi, dom jelenjadi, srnjadi, risa, volka in medveda. Med sprehodom po naravi lahko naletimo tudi na veverico ali pa presenetimo poljskega zajca, ki hitro izgine med travami (Krajinski park Pivška presihajoča jezera, 2025).

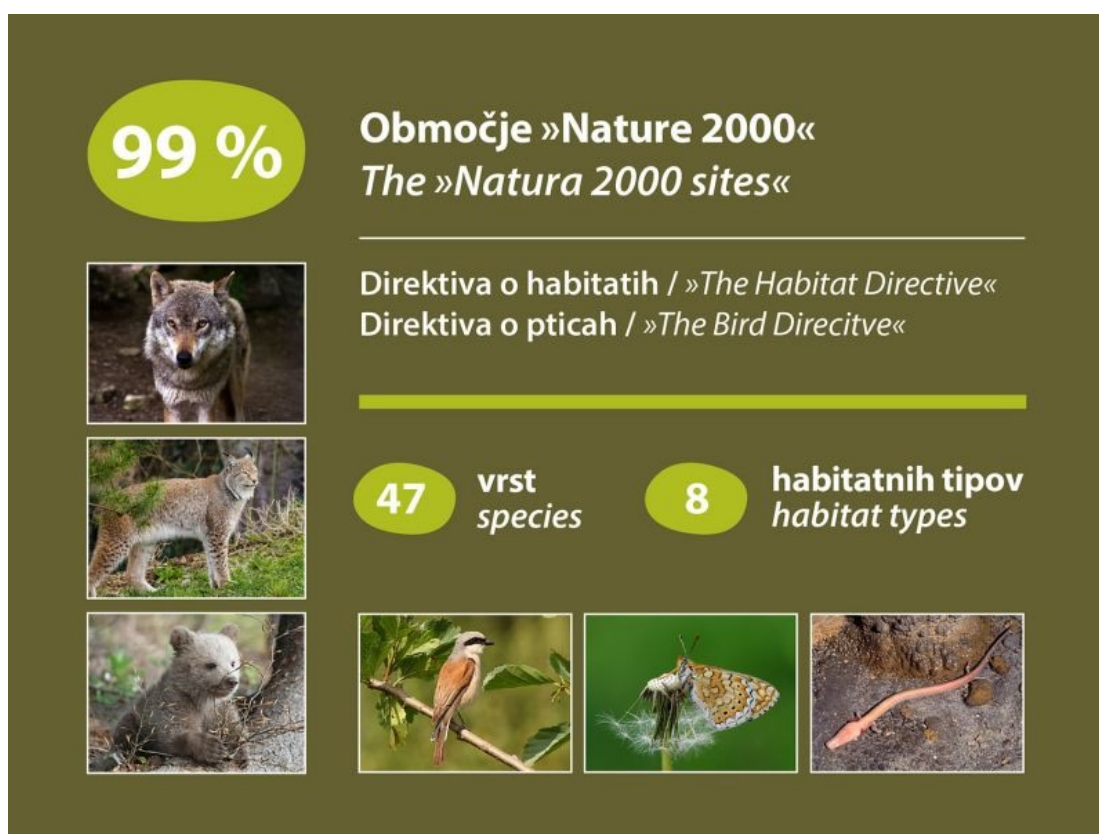

*Slika 6: Rastlinske in živalske vrste na območju Pivških presihajočih jezer
(Vir: Krajinski park Pivška presihajoča jezera, 2025)*

Natura 2000 je mreža posebnih varstvenih območij, ki so jo določile države članice Evropske unije z namenom ohranjanja redkih in ogroženih življenjskih okolij ter rastlinskih in živalskih vrst za prihodnje generacije. Ob vstopu v Evropsko unijo je tudi Slovenija oblikovala seznam območij, ki izpolnjujejo pogoje za izvajanje Direktive o habitatih in Direktive o pticah, da bi s tem spodbujala trajnostni razvoj. Temeljni dokument za upravljanje Natura 2000 v Sloveniji je Program upravljanja območij Natura 2000. Prvi tovrsten program je bil sprejet leta 2007, drugi 2015, oktobra 2023 pa je bil sprejet tretji (Živim z Naturo 2000, 2025).

Del območja Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera je vključen v to evropsko varstveno mrežo. V park segata dve posebni ohranitveni območji: Javorniki – Snežnik in Snežnik – Pivka, ki se večinoma prekrivata. Prvo območje zajema vzhodni del Zgornje Pivke pod obronki Javornikov, del njegove meje pa poteka ob reki Pivki (Kirn, 2016).

Na območju občine Pivka je evidentiranih sedem habitatnih tipov in dvanajst živalskih vrst, ki so pomembne za varstvo. Na celotnem posebnem ohranitvenem območju pa je zabeleženih dvanajst habitatnih tipov ter štirinajst živalskih in rastlinskih vrst, ki jih varuje mreža Natura 2000 (Krajinski park Pivška presihajoča jezera, 2025).

Slika 7: Območje Natura 2000 na območju pivških presihajočih jezer
(Vir: Krajinski park Pivška presihajoča jezera, 2025)

3.5 Pomembni projekti na območju Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera

Občina Pivka in Zavod za turizem Pivka sta kot ustanoviteljica in upravljalca parka sodelovala pri več pomembnih projektih v okviru Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera, ker želita dolgoročno varovati naravno dediščino, spodbujati trajnostni razvoj, izboljšati življenjsko okolje in vključiti lokalno skupnost v ohranjanje narave. Ti projekti krepijo okoljsko ozaveščenost, omogočajo pridobivanje sredstev za obnovo habitatov in urejanje infrastrukture, hkrati pa prispevajo k razvoju trajnostnega turizma (Krajinski park Pivška presihajoča jezera, 2025).

Občina Pivka in Zavod za turizem Pivka sta sodelovala pri naslednjih pomembnih projektih:

- finančni mehanizem LIFE: LIFE VARNA PAŠA (izboljšati sprejemanje in soobstoj med ljudmi, volkovi in rjavimi medvedi v Sloveniji z uporabo zaščitnih ukrepov za zmanjšanje konfliktov);
- finančni mehanizem EGP: ReNature (Obnova mreže mokrišč in travišč, pomembnih za Natura 2000 in druge zavarovane vrste in habitatne tipe v

Biosfernem območju Kras in porečje Reke ter Krajinskem parku Pivška presihajoča jezera);

- Evropski sklad za regionalni razvoj: PIVKA.KRAS.PRESIHA (izboljšanje stanja ohranjenosti vrst in habitatnih tipov v Krajinskem parku Pivška presihajoča jezera);
- projekt Ekomuzej Pivških presihajočih jezer (projekt, ki je bil izveden v letu 2013), prikazuje pomemben vpliv kraških voda na nastanek presihajočih jezer, življenje domačinov ter pester rastlinski in živalski svet Pivške kotline z interaktivnimi predstavitvami naravnih okolij in habitatov);
- projekt Učna pot na čistilni napravi Živa (vzpostavitev poti je bila usmerjena v varstvo vodnih virov ter v preprečevanje onesnaževanja, ob hkratnem ozaveščanju o pomenu čiste vode na kraškem območju z majhno samočistilno sposobnostjo);
- užitni in čutni parki (namenjeni so medgeneracijskemu izobraževanju glede samooskrbe in trajnostnega razvoja podeželja na območju občin Postojna, Pivka in Ilirska Bistrica);
- Culturecovery (evropski projekt, ki je namenjen varstvu in obnovi nesnovne kulturne dediščine na območju centralne Evrope s pomočjo ekomuzejev);
- Carnivora Dinarica (Občina Pivka je v sklopu projekta v Krpanovem domu Pivka odprla Center o velikih zvereh Dina Pivka. Njegov glavni cilj je bilo prevajanje znanstvenih in strokovnih spoznanj v jezik, ki ga razumejo tudi otroci);
- NATURE&WILDLIFE (v okviru projekta je Občina Pivka postavila unikatna interpretativna igrala iz naravnih materialov na temo gozdnih živali in pojavov v Krajinskem parku, izdelana je bila aplikacija za mobilne naprave, ki obiskovalce vodi po poteh med Pivškimi jezери, ter interaktiven tiskan zemljevid območja).

Slika 8: Ekomuzej Pivških presihajočih jezer
(Vir: Krajinski park Pivška presihajoča jezera, 2025)

Slika 9: Dina - center o velikih zvereh v Pivki
(Vir: Dina Pivka, 2025)

3.6 Varstveni režimi na območju Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera

Na območju Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera veljajo trije varstveni režimi:

1. Režim za naselja in vplivno območje parka:
 - v tem režimu so prepovedani vsi posegi, ki bi lahko ogrozili pitno vodo in okolje.
2. Splošni varstveni režim za celotno območje parka (razen za vasi), kjer je prepovedano:
 - spreminjati hidrološke, ekološke in geomorfološke razmere ter temperaturo in sestavo voda,
 - uničevati naravne vrednote in habitatne tipe,
 - ogrožati rastlinske in živalske vrste,
 - izvajati posege, ki spreminjajo krajinsko strukturo,
 - gojiti ali sproščati gensko spremenjene organizme,
 - trositi digestat in druge organske produkte iz bioplinarn,
 - nasipati poti z nenaravnim materialom,
 - graditi nove infrastrukture zunaj naselij,
 - skladiščiti materiale zunaj za to določenih območij,
 - ograjevati zemljišča za gojitev tujerodnih živali,
 - postavljati bivalna vozila in objekte zunaj urejenih območij,
 - vznemirjati ali loviti prostoživeče živali brez ustreznih načrtov,
 - uničevati prostore, kjer se živali razmnožujejo,
 - uporabljati motorna plovila (razen pri intervencijah),
 - izvajati prireditve brez soglasja upravljavca.
3. Najstrožji režim v varstvenem območju jezer, kjer je poleg vsega že naštetega prepovedano še:
 - izvajanje novih hidro- in agromelioracij,
 - intenziviranje kmetijstva,
 - uničevanje travnikov,
 - strojno krčenje vegetacije (z omejenimi izjemami),
 - uporaba fitofarmacevtskih sredstev,
 - naseljevanje tujerodnih rastlin,
 - gradnja novih prometnic in objektov,
 - nameščanje lovskih prež, razen vzdrževanja obstoječih,
 - letenje in spuščanje naprav,

- vožnja z vozili izven dovoljenih namenov,
- kurjenje, kampiranje, množične prireditve (razen za ozaveščanje).

Dovoljeni pa so varstveni, upravljavski in vzdrževalni ukrepi skladno z načrtom upravljanja (Odlok o Krajinskem parku Pivška presihajoča jezera (Uradni list RS št. 43/2014, 48/2018, 70/20219, 107/2023)).

3.7 Nadzorne službe v Krajinskem parku Pivška presihajoča jezera

Nadzor nad spoštovanjem varstvenih režimov in predpisov na območju Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera je organiziran na več ravneh, s poudarkom na sodelovanju upravljavca, lokalnih oblasti in prostovoljcev.

Neposredni nadzor nad izvajanjem predpisov in varstvenih ukrepov zagotavlja upravljavec parka. Ta deluje v skladu z zakonodajo s področja ohranjanja narave, nadzor pa naj bi izvajali naravovarstveni nadzorniki in posebej usposobljeni prostovoljni nadzorniki. Ti naj bi nadzorovali obiskovalce, spremljali stanje narave ter prispevali k ozaveščanju javnosti. Prostovoljni nadzorniki so izbrani na javnem razpisu, ki ga objavi upravljavec parka. Preden začnejo z delom, se udeležijo izobraževanja, na katerem se usposobijo za delo v naravnem okolju. Gre za ljudi, ki pogosto že dejavno skrbijo za naravo, torej za domačine, ljubitelje narave, gozdarje in lovce. Njihova vloga je pomembna pri informiranju, usmerjanju obiskovalcev ter preprečevanju škodljivih ravnanj. Neposredni nadzor v naravi izvaja tudi medobčinsko redarstvo, ki deluje v okviru Skupne občinske uprave (SOU). Naloge redarjev obsegajo nadzor nad spoštovanjem določil občinskih odlokov na območju Krajinskega parka ter spoštovanje določil Zakona o ohranjanju narave kot neposrednega nadzora v naravi.

Nadzor nad izvajanjem Odloka o Krajinskem parku Pivška presihajoča jezera (Uradni list RS št. 43/2014, 48/2018, 70/20219, 107/2023) izvajajo medobčinsko redarstvo in pristojne inšpekcijske službe v skladu z veljavno zakonodajo. Kršitelji, tako posamezniki kot pravne osebe, so kaznovani skladno s predpisi. Denarne kazni lahko izreče pristojni občinski organ, medobčinski inšpektorat ali drug pristojni nadzorni organ po Zakonu o ohranjanju narave ter zakonih in odlokih, ki urejajo njihovo področje delovanja. V Odloku o Krajinskem parku Pivška presihajoča jezera trenutno niso predpisane denarne globe.

Trenutno v Krajinskem parku Pivška presihajoča jezera ni zaposlenih poklicnih naravovarstvenih nadzornikov in prostovoljnih nadzornikov, zato neposredni nadzor v naravi izvaja medobčinsko redarstvo v okviru Skupne občinske uprave občin Postojna, Cerknica, Pivka, Loška dolina in Bloke in druge pristojne službe (Odlok o Krajinskem parku Pivška presihajoča jezera, Uradni list RS št. 43/2014, 48/2018, 70/20219, 107/2023).

4 NOTRANJSKI REGIJSKI PARK

4.1 Območje Notranjskega regijskega parka

Notranjski regijski park se razprostira znotraj meja občine Cerknica in obsega nekaj več kot 222 km². Območje parka odlikujejo izjemno raznolika krajina, tesno prepleteno sobivanje človeka z naravo ter številni kraški pojavi na površju in pod zemljo. Na zavarovanem območju najdemo veliko število redkih in raznolikih habitatov, bogato rastlinstvo in živalstvo, ponaša pa se tudi z geološko ter kulturno dediščino (Notranjski regijski park, 2025).

*Slika 10: Celotno območje Notranjskega regijskega parka
(Vir: Naravni parki Slovenije, 2025)*

4.2 Ustanovitev in upravljanje Notranjskega regijskega parka

Notranjski regijski park je ustanovila Občina Cerknica leta 2002 zato, da bi se ohranila, varovala in raziskovala naravna ter kulturna dediščina območja. Namen je bil varovati edinstvene geomorfološke, geološke in hidrološke pojave, značilne naravne ekosisteme, lastnosti nežive narave ter bogato arheološko in etnološko dediščino, ki zaznamuje to kraško pokrajino (Odlok o Notranjskem regijskem parku, Uradni list RS, št. 75/2002, 35/2013 in 52/2024).

Za upravljanje Notranjskega parka skrbi javni zavod Notranjski regijski park, ki ga je Občina Cerknica ustanovila leta 2002 z odlokom, ki je v naslednjih letih doživel tudi nekatere spremembe in dopolnitve (Odlok o ustanovitvi javnega zavoda Notranjski regijski park z spremembami in dopolnitvami, Uradni list RS, št. 75/02, 113/09, 100/13, 112/23, 126/23).

Javni zavod Notranjski regijski park kot upravljavec skrbi za celovito ohranjanje in zaščito naravnih ter kulturnih vrednot na območju parka. Med njegove naloge sodijo spremljanje stanja biotske raznovrstnosti, geološke, arheološke in etnološke dediščine ter pomembnih habitatov, vključenih v omrežje Natura 2000. Zavod pripravlja naravovarstvena mnenja in strokovne podlage, vodi izobraževalne in

ozaveščevalne aktivnosti, sodeluje v nacionalnih in mednarodnih projektih ter pridobiva sredstva za izvajanje svojih programov. Prav tako pomaga lokalnim prebivalcem in lastnikom zemljišč pri razvoju trajnostnih dejavnosti in pri prijavih na razpise. Zavod ureja tudi parkovno infrastrukturo, izvaja vodenja obiskovalcev po parku ter usklajuje raziskovalne in razvojne naloge (Notranjski regijski park, 2025).

4.3 Glavni cilji in razvojne usmeritve Notranjskega regijskega parka

Glavni cilj Notranjskega regijskega parka je varovanje biotske raznovrstnosti ter ohranjanje kulturne dediščine. Biotska raznovrstnost se ohranja s spoštovanjem in vzdrževanjem naravnega ravnovesja, pri čemer se varstveni ukrepi vključujejo v prostorsko načrtovanje, rabo in izkoriščanje naravnih virov na območju občine Cerknica. Ti ukrepi obsegajo varstvo prosto živečih rastlinskih in živalskih vrst in njihovega genskega materiala ter zagotavljanje pogojev za dolgoročno ohranjanje naravnih ekosistemov. V sklop varovanja kulturne dediščine sodijo dejavnosti, kot so njeno redno vzdrževanje, obnova ter zaščita pred ogroženostjo. Z ukrepi se zagotavljajo materialni in drugi pogoji za uresničevanje kulturnih funkcij dediščine, in sicer ne glede na njeno trenutno uporabo. Pomembna naloga je tudi zagotavljanje dostopnosti kulturne dediščine širši javnosti ter spodbujanje njenega raziskovanja in proučevanja. Preperečujejo se posegi, ki bi lahko vplivali na značilnosti, pomen, obliko ali vrednost dediščine, hkrati pa se sistem varovanja dediščine ves čas razvija in nadgrajuje (Odlok o Notranjskem regijskem parku, Uradni list RS, št. 75/2002, 35/2013 in 52/2024).

Na območju parka se poleg varovanja narave spodbuja tudi trajnostni razvoj, ki se udejanja predvsem z uporabo naravi prijaznih tehnologij in postopkov pri upravljanju z naravnimi viri. To omogoča ohranjanje ekosistemskih funkcij, njihovo obnovljivost ter varovanje življenjskih okolij rastlinskih in živalskih vrst ter naravnih vrednot. Trajnostni razvoj vključuje tudi kmetovanje, ki je usklajeno z naravno in kulturno dediščino, izboljšuje kmetijsko infrastrukturo in prispeva k ohranitvi naselij. Poseben poudarek je na sonaravnem upravljanju z gozdovi, vodnimi viri, ribami in divjadjo, kar zagotavlja obstoj biotske pestrosti. Turizem in rekreacija, ki spoštujeta naravno okolje, omogočata obiskovalcem spoznavanje narave brez povzročanja večjih motenj, saj jih usmerjajo na manj občutljiva območja. Urejanje prostora se izvaja tako, da se ohranja raznolikost krajine, obenem pa se s spodbujanjem dopolnilnih dejavnosti in ustvarjanjem novih delovnih mest skrbi za poseljenost območja (Notranjski regijski park, 2025).

4.4 Varstvena območja v Notranjskem regijskem parku

Varstvena območja v Notranjskem regijskem parku imajo ključno vlogo pri varovanju kraškega naravnega ravnovesja, kulturne krajine in biotske raznovrstnosti, ki je posledica dolgoletnega sobivanja človeka z naravo. Na teh območjih se ščitijo

ogrožene in redke vrste rastlin in živali, med njimi tudi ris, medved in volk. Zaradi občutljivega kraškega sveta, kjer podzemne vode nimajo dobre samočistilne sposobnosti, je nujno nadzorovati morebitna onesnaženja. Poleg varstva narave se na teh območjih spodbuja trajnostni razvoj, ki omogoča usklajeno delovanje turizma, kmetijstva in rekreacije, da ne bi škodljivo vplivali na naravne vrednote. Prav tako so ta varstvena območja prostor za izobraževanje, ozaveščanje, raziskave ter krepitev zavesti o pomembnosti ohranjanja okolja (Notranjski regijski park, 2025).

V parku so naslednja varstvena območja:

1. Travišča in mokrišča na območju Cerknškega jezera.
2. Strnjeni gozdi, to sta dva strnjena kompleksa gozdov (osrednji del Javornikov in Menišija).
3. Naravni rezervati:
 - Zadnji kraj,
 - Dujice,
 - Osredki,
 - Levišča,
 - Vranja jama.
4. Naravni spomeniki:
 - naravni spomenik Rakov Škocjan,
 - naravni spomenik Iške in Zale,
 - naravni spomenik Križna jama,
 - naravni spomenik Zelške jame (Odlok o Notranjskem regijskem parku, Uradni list RS, št. 75/2002, 35/2013 in 52/2024).

Presihajoče Cerknško jezero, osrednji del Notranjskega regijskega parka, velja za eno največjih presihajočih jezer v Evropi, ki se ob največjih poplavih razteza na površini skoraj 29 km². Leži na kraškem polju med Bloško planoto, Slivnico in Javorniki, voda pa se tu praviloma zadrži osem mesecev na leto. V sušnem delu popolnoma presahne, kar omogoča raznoliko rabo prostora, se pravi od veslanja do košnje travnikov (Notranjski regijski park, 2025).

Njegova posebnost je bila prepoznana že v antiki, na evropskih zemljevidih pa je prisotno od 15. stoletja. Prvi ga je znanstveno opisal Janez Vajkard Valvasor, kar mu je prineslo članstvo v Kraljevi družbi (Dolenc, 2015).

Slika 11: Cerkniško presihajoče jezero
(Vir: Lepote Slovenije, 2025)

Danes Cerkniško jezero s Križno jamo in Rakovim Škocjanom sodi med mednarodno pomembna mokrišča (v skladu z Ramsarsko konvencijo) in med območja Natura 2000. Tukaj živi polovica vseh slovenskih vrst sesalcev in ptic, številne vrste metuljev in dvoživk. Človek je z njim povezan že od prazgodovine, z ohranjanjem travnikov pa še danes prispeva k varovanju izjemne biotske raznovrstnosti (Notranjski regijski park, 2025).

Slika 12: Rakov Škocjan
(Vir: Notranjski regijski park, 2025)

Slika 13: Križna jama
(Vir: Križna jama, 2025)

4.5 Pomembni projekti na območju Notranjskega regijskega parka

Notranjski regijski park uresničuje pomembne naravovarstvene in trajnostne projekte, ki skupaj tvorijo temelje za dolgoročen razvoj in varstvo parka in so sofinancirani iz evropskih sredstev in ciljno usmerjeni v specifične izzive. Ti projekti so naslednji:

- LIFE TRŠČA (2023–2029) je ključni projekt, ki je namenjen obnovi močvirnih habitatov za vodne ptice s Cerknškega jezera. S pomočjo novih kmetijsko-okoljskih ukrepov, prilagojene košnje, z odstranjevanjem odmrle biomase in z izraščanjem mirnih območij za gnezdenje se krepi stanje biotske raznovrstnosti, obnovljen pa bo tudi gnezditveni habitat rjavovratega ponirka in race kostanjevke, poleg tega pa izobraževalne aktivnosti spodbujajo medgeneracijsko ozaveščanje;
- LIFE FOR SEEDS (2021–2026), v sklopu tega projekta bo vzpostavljena semenska banka, obnovljeno bo 74 ha naravovarstveno pomembnih travnišč na območjih Natura 2000. Regeneracija habitatov poteka v sodelovanju z lokalnimi prebivalci, kar krepi participativno upravljanje in ohranja avtohtone vrste;
- LIFE STRŽEN (2017–2022), ta projekt se je osredotočil na hidrološko renaturacijo struge potoka Stržen. To pomeni vzpostavitev meandrov, mirnih območij za redke ptice in preusmerjanje obiskovalcev s teh območij. Z izvedbo

projekta pa so se povečale naravovarstvene zmogljivosti in izboljšale so se habitatne razmere;

- KRAS.RE.VITA (2017–2022), v okviru projekta se je nadaljevalo delo pri rekonstrukciji vodotokov in mokrišč, sanaciji jarkov ter barij na območjih potoka Stržen in Planinskega polja. Integracija trajnostnega gospodarjenja z vodo in kmetijstva je prinesla izboljšanje hidroloških razmer in kakovosti habitata;
- LIFE OrnamentallAS (2023–2029), namen projekta je omejiti vnos in širjenje invazivnih tujerodnih okrasnih rastlin z urbanih območij v naravo, s čimer bi zaščitili avtohtone vrste in preprečevali spremembe v naravnih ekosistemi;
- Zeleni ključ (od 2024) je vodilni trajnostni standard turizmu. Nastanitvenim obratom omogoča pridobitev certifikata za varstvo okolja, kar spodbuja energetska učinkovitost, varčevanje z vodo, recikliranje in ozaveščanje zaposlenih in obiskovalcev;
- CarbonClear (2025–2035), ta projekt razvija metode merjenja ogljičnega odtisa ter uvaja blažilne ukrepe, kar parku omogoča prehod v ogljično nevtralno delovanje ter prispeva h globalnim prizadevanjem za varstvo podnebja.

Velika infrastrukturna pridobitev za območje parka je center za obiskovalce – Cerknjsko jezero, ki je bil uradno odprt julija 2021, dokončan pa oktobra 2022 z ureditvijo interpretacijske opreme. Postavitev in opremo centra sta sofinancirali Republika Slovenija in Evropska unija (Evropski sklad za regionalni razvoj) v sklopu projekta KRAS.RE.VITA. Center je zasnovan kot vstopna interpretacijska točka v zavarovano območje Cerknjskega jezera. S tem naj bi preusmerili večino obiskovalcev s ključnih območij za gnezdenje ogroženih vrst ptic v parku in preprečevali množičen vstop na občutljive predele (KRAS.RE.VITA, 2025).

*Slika 14: Turistični center za obiskovalce pred Cerkniskem jezerom
(Vir: Notranjski regijski park, 2025)*

Vsi ti projekti so srce trajnostnega razvoja Notranjskega regijskega parka. Skupaj zagotavljajo obnovo in varstvo ključnih naravnih habitatov, krepitev biotske raznovrstnosti, participativno sodelovanje lokalne skupnosti ter vzpostavitev okolju prijaznih praks v turizmu, kmetijstvu, upravljanju z vodo in podnebju. S tem ne ohranjajo le edinstvene vrednote parka, temveč ga postavljajo kot model trajnostnega upravljanja naravnih območij (Notranjski regijski park, 2025).

4.6 Varstveni režimi na območju Notranjskega regijskega parka

Varstveni režimi v Notranjskem regijskem parku so ključni za dolgoročno varovanje izjemno občutljivega kraškega ekosistema, v katerem so združene bogata biotska raznovrstnost, redki življenjski prostori, vodni viri in kulturna krajina. Zaradi naravne posebnosti presihajočega Cerkniskega jezera, številnih podzemnih kraških pojavov, mokrišč in poplavnih travnikov je območje še posebej ranljivo. Zato so prav omejitve in usmeritve rabe prostora ter natančno opredeljeni varstveni režimi temelj za učinkovito varovanje naravnih vrednot. Varstveni režimi ne preprečujejo življenja in razvoja, temveč omogočajo trajnostno sobivanje človeka z naravo, kar je tudi temeljno poslanstvo parka (Notranjski regijski park, 2025).

Splošni varstveni režimi veljajo za celotno območje parka, kjer je prepovedano:

- iztrebiti avtohtone in endemične rastlinske ali živalske vrste,
- zmanjševati število rastlin ali živali posameznih populacij,
- uničiti ali poškodovati habitate populacij rastlinskih ali živalskih vrst,

- odvzemati takšno količino vode, da ne bi bil zagotovljen ekološko sprejemljiv pretok vodotokov v parku,
- odpirati nove rudnike ali širiti obstoječe,
- graditi nova letališča,
- graditi jedrske elektrarne, termoelektrarne in akumulacijske hidroelektrarne,
- graditi odlagališča odpadkov, razen za potrebe lokalnega prebivalstva,
- uporabljati plovila na motorni pogon na vseh stalnih ali občasnih vodnih površinah, razen za intervencijo,
- izvajati strelske in druge športe, za katere so značilne eksplozije (razen lova in preizkusa lovskega orožja),
- graditi nove turistične nastanitvene objekte v ureditvenih območjih naselij s kapaciteto več kot 100 ležišč,
- graditi nova sekundarna bivališča zunaj območij za sekundarna bivališča,
- postavljati nova mrhovišča in krmišča za medvede v zračni razdalji manj kot 2 kilometra od naselij,
- opravljati obrambne dejavnosti zunaj obstoječih vadišč, strelšč,
- širiti obstoječa območja civilnih ali vojaških vadišč, strelšč in poligonov,
- vožnja z vojaškimi in drugimi vozili zunaj prometnic z utrjenim voziščem (to ne velja za lastnike zemljišč, ko je to potrebno za opravljanje kmetijske in gozdarske dejavnosti),
- vožnja z vojaškimi vozili z gosonicami,
- graditi gozdne prometnice, če graditev ne pomeni bistvenega izboljšanja možnosti gospodarjenja z gozdovi,
- namerno sproščati gensko spremenjene organizme v okolje,
- odvzemati genski material in ga patentirati,
- naseljevati tujerodne rastline ali živali v naravo (prepoved ne velja za kmetijske kulture),
- na varstvenih območjih je dovoljeno uporabljati le tiste pesticide, ki jih dopuščajo predpisi o biološki pridelavi hrane,
- odmetavati ali odlagati odpadke, odpadni ter gradbeni material zunaj za to določenih mest (Odlok o Notranjskem regijskem parku, Uradni list RS, št. 75/2002, 35/2013 in 52/2024).

Na območju Notranjskega regijskega parka je varstvo narave urejeno tudi z jasno določenimi varstvenimi režimi, s katerimi so nadzorovani posegi v občutljive ekosisteme. V varstvenem območju travišč in mokrišč so tako prepovedani naslednji posegi:

- spreminjanje vodnega režima (razen rednega vzdrževanja),
- spreminjanje hidroloških značilnosti vodotokov in presihajočega jezera, morfologije strug, kemijskih lastnosti voda in tal,

- gradnja odlagališč, zasipavanje požiralnikov, ograjevanje ali čiščenje brez naravovarstvenega soglasja,
- uporaba motoriziranih plovil in zrakoplovov nižje kot 100 metrov nad tlemi,
- kurjenje trstičja, lov (razen določenih vrst),
- uničevanje habitatov,
- odvzem vode pod ekološko sprejemljivim pretokom,
- izgradnja novih rudnikov in gradnja zunaj obstoječih infrastruktur.

V naravnih rezervatih (Zadnji kraj, Dujice, Osredki, Levišča, Vranja jama) veljajo še strožji ukrepi. Tako je tam prepovedano:

- vsak poseg v vodni režim,
- povzročanje hrupa,
- vožnja zunaj prometnic in motorizirani preleti.

V naravnih spomenikih Rakov Škocjan, Iška in Zala je dodatno prepovedana:

- gradnja prometnic ali objektov brez upravljavčevega načrta.

Ti varstveni režimi so ključni, saj zagotavljajo zaščito raznolikih habitatov, ohranjanje biotske raznovrstnosti, trajnostno upravljanje vodnih virov in preprečujejo degradacijo naravnih ter kulturnih vrednot Cerkljanskega polja. S tem dosežemo ravnovesje med ohranitvijo narave in razvojem lokalne skupnosti, kar je temelj trajnostnega delovanja parka (Odlok o Notranjskem regijskem parku, Uradni list RS, št. 75/2002, 35/2013 in 52/2024).

4.7 Nadzorne službe v Notranjskem regijskem parku in kazenske določbe

Nadzor nad spoštovanjem Odloka o Notranjskem regijskem parku izvajajo različni organi in službe, ki sodelujejo pri učinkovitem varovanju narave in ohranjanju naravnih vrednot. Inšpekcijski nadzor opravljajo inšpektorji, pristojni za ohranjanje narave, neposredni nadzor v naravi ter nadzor nad spoštovanjem odloka pa poleg naravovarstvenih nadzornikov izvaja medobčinsko redarstvo, ki deluje v okviru Skupne občinske uprave. Njihovo delovanje temelji na veljavnih zakonih in predpisih, s čimer zagotavljajo zakonitost ravnanja znotraj meja parka. Poleg tega lahko upravljavec parka skladno z zakonodajo sklepa posebne pogodbe o izvajanju nadzora s strokovnimi organizacijami, ki delujejo na posameznih področjih varstva okolja. Ključno vlogo pri vsakodnevem nadzoru imajo naravovarstveni nadzorniki, ki neposredno spremljajo dogajanje v naravi, nadzirajo izvajanje varstvenih režimov, preprečujejo škodljive posege in o njih poročajo pristojnim službam. Njihovo delo je pomembno za preprečevanje kršitev in ohranjanje naravnega ravnovesja. Tak sistem omogoča celovit in učinkovit nadzor ter krepi odgovornost obiskovalcev in lokalnega

prebivalstva za trajnostno sobivanje z naravo na območju parka (Odlok o Notranjskem regijskem parku, Uradni list RS, št. 75/2002, 35/2013 in 52/2024).

V Notranjskem regijskem parku so trenutno zaposleni trije naravovarstveni nadzorniki z opravljenim izpitom za naravovarstvenega nadzornika in opravljenim izpitom za vodenje in odločanje v prekrškovnem postopku ter šest prostovoljnih nadzornikov. Delovanje vseh poklicnih in prostovoljnih naravovarstvenih nadzornikov je financirano iz projektov EU LIFE tako, da njihovo delo ne bremeni rednega občinskega proračuna. Ker so vsi naravovarstveni nadzorniki zaposleni v sklopu projektov, se večina dela ne navezuje na nadzor. Trenutno je samo en naravovarstveni nadzornik zaposlen na projektu kot poklicni naravovarstveni nadzornik za spremljanje in izvajanje nadzora na Cerkniškem jezeru. Služba za naravovarstveni nadzor trenutno še nima prekrškovnega organa, zato ne izdajajo glob, so pa zato aktivni na druge načine. Tako:

- popisujejo stanje v parku (ilegalno odmetavanje odpadkov, beleženje motenj ptic,...),
- opozarjajo obiskovalce v parku,
- foto dokumentirajo sledi divjih voženj predvsem štirikolesnikov in motornih koles,
- spremljajo stanje usmerjevalne infrastrukture (parkovne in drugih društev),
- spremljajo in skrbijo za števce obiskovalcev; v parku je trenutno 6 števcov za štetje pešcev (dva za Rakov Škocjan, štirje za Cerkniško jezero, trije števci pa za promet ob Cerkniškem jezeru),
- sodelujejo s produkcijskimi hišami, ki želijo snemati na območju Notranjskega regijskega parka v komercialne namene,
- v zahtevnejših in množičnejših primerih so prisotni pri aktivnostih, povezanih s snemanji, v povprečju štirikrat na leto,
- postavljajo nadzorne kamere (lovske kamere); trenutno na območju parka upravljajo s sedmimi kamerami,
- redno komunicirajo z Zavodom RS za varstvo narave, policijo, medobčinskim inšpektoratom in redarstvom ter drugimi pristojnimi inšpekcijskimi službami glede zbiranja informacij in pridobivanja nasvetov o nadaljnjem postopanju (Javni zavod Notranjski regijski park, 2025).

Kazenske določbe so opredeljene v 55. členu Odloka o Notranjskem regijskem parku. Tako:

- z globo 40 evrov se za prekršek kaznuje posameznika,
- z globo 200 evrov se za prekršek kaznuje samostojnega podjetnika posameznika in posameznika, ki samostojno opravlja dejavnost,
- z globo 1.000 evrov se za prekršek kaznuje pravno osebo,
- z globo 200 evrov se za prekršek kaznuje odgovorno osebo pravne osebe.

Globe se izda, če se ravna v nasprotju s:

- 16. točko 14. člena tega odloka (vožnja z vojaškimi in drugimi vozili zunaj prometnic z utrjenim voziščem, kar pa ne velja za lastnike zemljišč pri vožnji za opravljanje kmetijske in gozdarske dejavnosti),
- 7. točko 24. člena tega odloka (parkiranje na krajih, ki niso določeni za to; to ne velja za lastnike zemljišč na njihovih zemljiščih in za potrebe kmetijstva ter za potrebe okoljevarstvene in čuvajske službe),
- 4. točko prvega odstavka 29. člena tega odloka (vožnja z motornimi vozili zunaj prometnic).

5 NARAVOVARSTVENI NADZOR

Naravovarstveni nadzor je posebna oblika nadzora, namenjena varovanju narave in njenih sestavin, ekosistemov, vrst in habitatov. Gre za izvajanje terenskega nadzora nad spoštovanjem predpisov s področja ohranjanja narave, kar je ključnega pomena pri zagotavljanju trajnostnega upravljanja zavarovanih območij, saj preprečuje škodljive posege, prispeva k ozaveščanju javnosti in varuje naravno dediščino (GOV, 2025).

V naslednjih podpoglavjih bo predstavljena vsa zakonodaja, ki opredeljuje naravovarstveni nadzor v opredeljenih zavarovanih območjih ter službe, ki ga neposredno izvajajo.

5.1 Zakon o ohranjanju narave (ZON)

Zakon o ohranjanju narave (ZON) (Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B, 46/14, 21/18 – ZNOrg, 31/18, 82/20, 3/22 – ZDeb, 105/22 – ZZNŠPP in 18/23 – ZDU-10) je temeljni pravni okvir za varstvo narave v Republiki Sloveniji. Določa vrsto ukrepov, namenjenih ohranjanju biotske raznovrstnosti, ter vzpostavlja sistem varovanja naravnih vrednot. Glavni cilj zakona je zagotoviti trajno ohranjanje narave kot celote, njenih ekosistemov, habitatov, rastlinskih in živalskih vrst ter nežive narave.

Zakon jasno opredeljuje, kako lahko človek posega v naravno okolje, pod katerimi pogoji je to dovoljeno in na kakšen način se mora zagotavljati varstvo narave v praksi. V njem so zapisana tudi načela trajnostne rabe naravnih virov in opredeljene so pristojnosti nadzora, ukrepi varovanja ter vloga različnih institucij in posameznikov pri uresničevanju naravovarstvenih ciljev. Zakon tako omogoča ravnovesje med razvojnimi potrebami družbe in ohranjanjem okolja za prihodnje generacije, kar je bistvenega pomena v času vse večjih pritiskov na naravne vire (Zakon o ohranjanju narave).

5.1.1 Inšpekcijski nadzor

Inšpekcijski nadzor izvajajo inšpektorji, pristojni za ohranjanje narave, poleg njih pa tudi lovski inšpektorji, če se določbe nanašajo na živalske vrste.

V 151. členu Zakona o ohranjanju narave je opredeljen inšpekcijski nadzor nad izvrševanjem določb tega zakona in predpisov, konkretnih upravnih aktov oziroma ukrepov, izdanih na njegovi podlagi. Izvajajo ga inšpektorji, pristojni za ohranjanje narave, poleg njih pa tudi lovski inšpektorji, če se določbe nanašajo na živalske vrste. Inšpekcijski nadzor nad izvrševanjem določb tega zakona in predpisov, konkretnih upravnih aktov oziroma ukrepov, izdanih na njegovi podlagi, ki se nanašajo na vožnjo z vozili na motorni pogon v naravnem okolju, opravljajo poleg inšpektorjev, pristojnih

za ohranjanje narave, tudi gozdarski, lovski, ribiški in kmetijski inšpektorji. Nadzor nad izvrševanjem določb tega zakona, ki se nanašajo na vožnjo z vozili na motorni pogon v naravnem okolju, izvaja poleg organov iz drugega odstavka 151. člena tega zakona tudi policija. Vožnja v naravnem okolju z vozili na motorni ali drug lasten pogon se nanaša na 28.b člen tega zakona.

V 151. členu Zakona o ohranjanju narave je tudi predpisano, da lahko policist, naravovarstveni nadzornik ali pristojni inšpektor po drugem odstavku 151. člena tega zakona, ki nadzira vožnjo z motornimi vozili v naravnem okolju, vozniku začasno odvzame motorno vozilo, če ga zaloti pri prekršku, ki je opredeljen v 5. točki prvega odstavka 161. člena tega zakona, in sicer pod naslednjimi pogoji:

- če je vozil motorno vozilo v naravnem okolju nad zgornjo gozdno mejo ali na zavarovanem območju, kjer je vožnja prepovedana z aktom o razglasitvi zavarovanega območja;
- če je bil v zadnjih dveh letih že vsaj trikrat pravnomočno kaznovan za isti prekršek iz 5. točke prvega odstavka 161. člena tega zakona;
- motorno vozilo mora biti po zasegu nemudoma predano pristojnemu sodišču, ki vodi postopek o prekršku;
- če je bilo zaseženo vozilo registrirano, se mu odvzamejo registrske tablice, ki jih pristojni organ posreduje upravnim enotam, kjer ima lastnik vozila stalno prebivališče ali sedež. Upravna enota ta podatek vnese v evidenco motornih vozil, ob vrnitvi vozila lastniku pa vnos izbriše.

V 5. točki prvega odstavka 161. člena Zakona o ohranjanju narave je določena globa, če voznik vozi, ustavi ali parkira vozilo na motorni pogon v naravnem okolju in vozilo ne stoji ali ni parkirano v petmetrskem pasu zunaj vozišča. Nanaša se na prvi odstavek 28.b člena, ki predpisuje, da je v naravnem okolju prepovedano voziti, ustaviti, parkirati ali organizirati vožnje z vozili na motorni ali drug lasten pogon. Globe iz 5. točke prvega odstavka 161. člena tega zakona so opredeljene za lažje prekrške in so naslednje:

- z globo od 1.000 do 2.000 evrov se za prekršek kaznuje pravna oseba,
- z globo od 200 do 1.000 evrov se za prekršek kaznuje samostojni podjetnik posameznik ali posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost,
- z globo od 200 do 400 evrov se za prekršek kaznuje tudi odgovorna oseba pravne osebe, odgovorna oseba samostojnega podjetnika posameznika, odgovorna oseba posameznika, ki samostojno opravlja dejavnost, ali odgovorna oseba v državnem organu ali odgovorna oseba samoupravne lokalne skupnosti,
- z globo od 40 do 100 evrov se za prekršek iz prvega odstavka tega člena kaznuje posameznik.

Zakon o ohranjanju narave tudi predpisuje, da če je prekršek iz 5. ali 6. točke prvega odstavka 161. člena tega zakona storjen z motornim vozilom, identitete storilca pa ni mogoče zanesljivo ugotoviti, se za odgovornega za prekršek šteje lastnik ali uporabnik vozila, razen če lahko dokaže, da sam ni storil prekrška. Če je vozilo v lasti ali uporabi pravne osebe, državnega organa ali samoupravne lokalne skupnosti, se za prekršek kaznuje odgovorna oseba te pravne osebe ali institucije.

5.1.2 Neposredni nadzor v naravi

Neposredni nadzor v naravi je opredeljen v 155. členu Zakona o ohranjanju narave (ZON), Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B, 46/14, 21/18 – ZNOrg, 31/18, 82/20, 3/22 – ZDeb, 105/22 – ZZNŠPP in 18/23 – ZDU-1O), njegove naloge pa so:

- neposredno spremljanje stanja,
- nadzor nad izvajanjem varstvenih režimov,
- ugotavljanje dejanskega stanja pri kršitvah prepovedi iz tega zakona in predpisov, sprejetih na njegovi podlagi, ter obveščanje pristojnih inšpekcijskih organov,
- opozarjanje oseb na varstvene režime zaradi preprečevanja kaznivih ravnanj.

Neposredni nadzor v naravi nad spoštovanjem prepovedi tega zakona in predpisov, izdanih na njegovi podlagi, izvajajo poleg inšpektorjev tudi naravovarstveni nadzorniki, neposredni nadzor na zavarovanih območjih pa zagotavljajo upravljalci zavarovanih območij po 156. členu tega zakona. Z aktom o ustanovitvi se lahko za izvajanje neposrednega nadzora na zavarovanih območjih, ki jih je ustanovila lokalna skupnost, pooblasti tudi redarstvo, ki deluje v okviru skupne občinske uprave, kar pomeni, da se občinsko redarstvo ravna po Zakonu o ohranjanju narave, poleg tega pa tudi po občinskih odlokih, ki so sprejeti za zavarovana območja.

5.2 Naravovarstveni nadzorniki

Naravovarstveni nadzorniki imajo ključno vlogo pri varovanju narave, saj predstavljajo most med upravljalci zavarovanih območij, lokalnimi prebivalci in obiskovalci. Njihovo delo ni zgolj nadzorstveno, temveč tudi svetovalno in izobraževalno. Med njihove osnovne naloge sodijo redno opazovanje ter spremljanje stanja v naravi, opozarjanje ljudi na varstvene režime, preprečevanje škodljivih posegov in ugotavljanje morebitnih kršitev naravovarstvene zakonodaje. Poudariti je treba, da v Sloveniji poleg poklicnih naravovarstvenih nadzornikov delujejo tudi prostovoljni naravovarstveni nadzorniki, ki s svojim znanjem in zavzetostjo bistveno prispevajo k varovanju naravnih vrednot. Skupna jim je predanost varovanju okolja in ozaveščanju javnosti o pomenu odgovornega obnašanja v naravi. Naravovarstveni nadzorniki s svojo prisotnostjo na terenu prispevajo k boljšemu razumevanju pravil vedenja na zavarovanih območjih,

hkrati pa vzpostavljajo stik z obiskovalci in lokalno skupnostjo ter tako krepijo sodelovanje pri ohranjanju naravne dediščine. Njihovo delo je zelo pomembno za trajnostno upravljanje in dolgoročno ohranitev biotske raznovrstnosti (Živim z Naturo 2000, 2025).

5.2.1 Pooblastila naravovarstvenih in prostovoljnih nadzornikov

Naravovarstveni nadzorniki imajo pri opravljanju svojih nalog v naravi pomembna pooblastila, ki jih določa Zakon o ohranjanju narave. Ločimo med poklicnimi in prostovoljnimi nadzorniki, ki pa nosijo enake uniforme in označbe, zato jih javnost težko loči, čeprav imajo različna pooblastila (Šivic, 2017).

Razlika glede pooblastil med naravovarstvenimi in prostovoljnimi nadzorniki je v tem, da imajo naravovarstveni nadzorniki, ki so zaposleni pri upravah naravnih parkov in rezervatov, pomembna pooblastila pri izvajanju nadzora v naravi. To pomeni, da lahko ustavijo voznika, zahtevajo osebne in prometne dokumente, zasežejo motorno vozilo ter predmete, ki so bili uporabljeni, namenjeni ali pridobljeni s prekrškom. Prav tako lahko ugotavljajo identiteto oseb in dokumentirajo dejansko stanje kršitev. V nekaterih primerih imajo tudi pooblastilo za izterjavo globe neposredno na kraju prekrška. Prostovoljni naravovarstveni nadzorniki pa sodelujejo z upravami zavarovanih območij na prostovoljni osnovi in za svoje delo niso plačani. Njihove pristojnosti so v primerjavi s poklicnimi nadzorniki omejene, kar pomeni, da nimajo pravice ustavljati vozil, zahtevati dokumentov, izterjati glob ali izvajati zasegov. Kljub temu pa s svojo prisotnostjo in aktivnostjo pomembno prispevajo k ozaveščanju javnosti ter varstvu narave (GOV, 2025).

Za naravovarstvene in prostovoljne nadzornike so v 155. členu Zakona o ohranjanju narave (ZON), Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B, 46/14, 21/18 – ZNOrg, 31/18, 82/20, 3/22 – ZDeb, 105/22 – ZZNŠPP in 18/23 – ZDU-10) pomembna naslednja določila:

- naravovarstveni nadzornik ima pravico od osebe, ki ne spoštuje določb tega zakona, zahtevati in dobiti na vpogled osebno izkaznico ali javno listino, s katero se dokazuje istovetnost te osebe. To pomeni, da lahko naravovarstveni nadzornik tudi fotodokumentira potek kršitve in kršilca pri storitvi kaznivega ravnanja (šesti odstavek 155. člena Zakona o ohranjanju narave);
- o sumu kaznivega dejanja mora naravovarstveni nadzornik takoj obvestiti policijo ter navesti vsa znana dejstva in dokaze ter jih izročiti (sedmi odstavek 155. člena Zakona o ohranjanju narave);
- pri opravljanju nalog neposrednega nadzora naravovarstveni nadzornik samostojno vodi postopek in odloča o prekrških iz tega zakona (osmi odstavek 155. člena Zakona o ohranjanju narave);

- ko naravovarstveni nadzornik pri izvajanju neposrednega nadzora po tem zakonu naleti na fizični odpor ali če lahko utemeljeno pričakuje tak odpor, lahko zahteva pomoč policije (deveti odstavek 155. člena Zakona o ohranjanju narave),
- izjave naravovarstvenih in prostovoljnih nadzornikov in materialni dokazi, ki jih zberejo glede dejanj, na podlagi katerih je predvideno ukrepanje v inšpekcijskem postopku, se v postopku inšpekcijskega nadzora lahko štejejo za dokaz, ki je bil pridobljen v skladu z zakonom, ki ureja splošni upravni postopek, če je za vodenje inšpekcijskega postopka to potrebno (deseti odstavek 155. člena Zakona o ohranjanju narave),
- naravovarstveni nadzorniki morajo vedno preprečevati prekrške po tem zakonu in po predpisih, izdanih na njegovi podlagi, ter ukrepati in uporabiti pooblastila, določena z zakonom, če grozi nevarnost uničenja ali poškodovanja naravne vrednote, sestavin biotske raznovrstnosti ali zavarovanih območij ali njihovih delov (enajsti odstavek 155. člena Zakona o ohranjanju narave),

Naravovarstveni nadzornik ima pri izvajanju nadzora vožnje v naravnem okolju in v zavarovanih območjih po določbah dvanajstega odstavka 155. člena tega zakona naslednja pooblastila :

- lahko ustavi voznika vozila na motorni pogon, ki vozi v nasprotju z določbami tega zakona ali akta o zavarovanju,
- od voznika vozila na motorni pogon lahko zahteva vozniško in prometno dovoljenje oziroma listino, izdano v skladu s petim odstavkom 28.č člena tega zakona, oziroma listino, s katero ugotovi istovetnost voznika. Voznik mora izročiti naravovarstvenemu nadzorniku zahtevane listine na vpogled.

Če pogledamo širše, se glede na vsa pooblastila naravovarstvenih nadzornikov pojavi naslednji problem: naravovarstveni nadzornik vedno začne postopek z osebo, ki je že kršila predpise, kar pomeni, da v postopku ugotavljanja identitete ne more imeti osebe, ki še ni storila prekrška. Če bi namreč naravovarstveni nadzornik začel postopek s tako osebo in od nje zahteval dokumente, bi prekoračil svoja pooblastila (Šivic, 2017). S spremembo Zakona o ohranjanju narave, ki je bila sprejeta v letu 2023, je omogočeno, da se lahko za izvajanje neposrednega nadzora na zavarovanih območjih, ki jih je ustanovila lokalna skupnost, z aktom o ustanovitvi pooblasti tudi medobčinsko redarstvo, v našem primeru je to medobčinsko redarstvo v okviru Skupne občinske uprave občin Postojna, Cerknica, Pivka, Loška dolina in Bloke. Redarstvo ima pooblastilo, da začne postopek s tako osebo po 12.členu Zakona o občinskem redarstvu (ZORed, Uradni list RS, št. 139/06 in 9/17), kar je neke vrste začasna sistemska rešitev, vsaj glede zavarovanih območij, obravnavanih v tej diplomski nalogi.

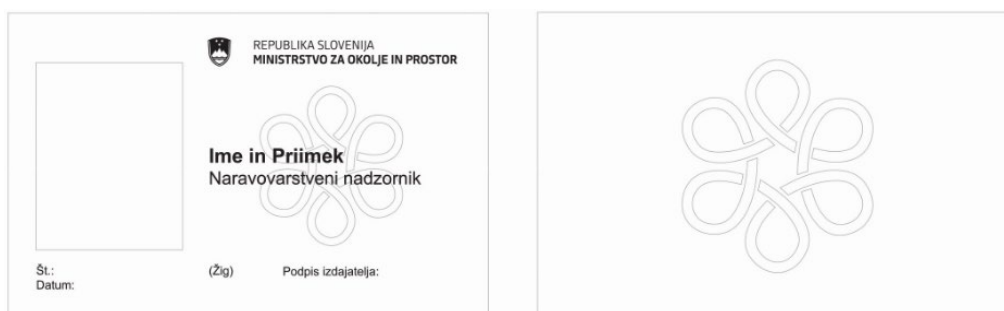
5.2.2 Službena izkaznica, znak in uniforma naravovarstvenih nadzornikov

Pri opravljanju svojega dela oziroma pri izvajanju neposrednega nadzora v naravi morata tako naravovarstveni kot prostovoljni nadzornik nositi službeno izkaznico, znak in predpisano uniformo (Pravilnik o službenem znaku, izkaznici in uniformi naravovarstvenih in prostovoljnih nadzornikov, Uradni list RS, št. 41/15 in 64/17).

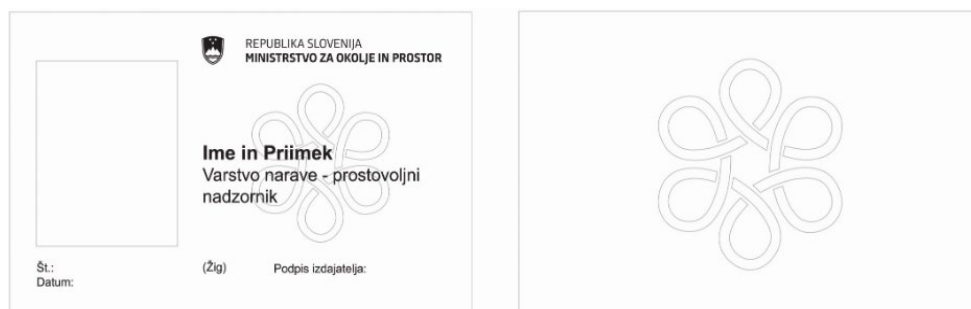

*Slika 15: Uniforma naravovarstvenega nadzornika
(Vir: Park Škocjanske jame Slovenija, 2025)*

Izkaznica, kot jo prikazujeta sliki 16 in 17, je izdelana iz plastificiranega ali plastičnega materiala, osnovna barva je svetlozelena s črnimi napisi in zaščitnimi elementi; velikost je 86 × 54 mm. Na sprednji strani izkaznice so grb Republike Slovenije, fotografija imetnika, številka izkaznice in datum izdaje. Pod imenom imetnika je navedeno »Naravovarstveni nadzornik« ali »Varstvo narave – prostovoljni nadzornik«. Na desni polovici izkaznice je v vodnem žigu naravovarstvena pentlja; prav tako je tudi na hrbtni strani.

*Slika 16: Izkaznica poklicnega naravovarstvenega nadzornika
(Vir: Uradni list RS, 2015)*

*Slika 17: Izkaznica prostovoljnega naravovarstvenega nadzornika
(Vir: Uradni list RS, 2015)*

Za pridobitev izkaznice je treba oddati vlogo, ki mora vsebovati številko potrdila o usposobljenosti, fotografijo ter kopijo pogodbe o zaposlitvi ali drugo ustrezno pogodbo za naravovarstvenega nadzornika, za prostovoljnega nadzornika pa kopijo pogodbe o prostovoljstvu.

Službeni znak naravovarstvenega in prostovoljnega nadzornika, kot prikazuje slika 18, ima obliko državnega grba. Gre za temno zelen, rdeče-rumeno obrobljen ščit, ki je zgoraj pravokotne in spodaj polkrožne oblike (v razmerju zlatega reza). Na njem je grb Republike Slovenije, napisa »REPUBLIKA SLOVENIJA«, »NADZORNIK« ter naravovarstvena pentlja, sestavljena iz šestih med seboj prepletenih zank, nanizanih v krogu. Tri zanke simbolizirajo neživi del narave (voda, zemlja, zrak), tri pa njen živi del (rastlinstvo, živalstvo, človeka), celoten krog pa ponazarja povezanost in celovitost narave. Na spodnjem delu znaka je polkrožen napis »VARSTVO NARAVE«. Vsi napisi, pentlja in črte na znaku so rumene barve. Prostovoljni nadzorniki imajo pod znakom dodaten napis »prostovoljni nadzornik«, zapisan z velikimi tiskanimi črkami. Znak se lahko uporablja v obliki našitka, priponke ali nalepke (Uradni list RS, 2015).

*Slika 18: Znak naravovarstvenega nadzornika
(Vir: GOV, 2025)*

5.3 Medobčinsko redarstvo v sklopu Skupne občinske uprave (SOU)

Občinski redarji opravljajo nadzor nad spoštovanjem določb Zakona o pravilih cestnega prometa, Zakona o cestah, Zakona o javnem redu in miru, Zakona o zaščiti živali ter odlokov občin ustanoviteljic in skrbijo za javno varnost in javni red na območju občin (SOU Postojna, 2025).

V našem primeru se bomo opredelili na medobčinsko redarstvo v sklopu Skupne občinske uprave občin Postojna, Cerknica, Pivka, Loška dolina in Bloke, ki opravlja tudi nadzor nad spoštovanjem določb Zakona o ohranjanju narave kot neposrednega nadzora v naravi ter spoštovanjem določb odlokov o ustanovitvi zavarovanih območij, v našem primeru Notranjskega regijskega parka in Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera.

5.3.1 Pooblastila medobčinskega redarstva

Zakon o občinskem redarstvu, ki je začel veljati s 1. 1. 2007, je organizacijski predpis, ki ureja pristojnost občine glede ustanovitve in organizacije ter določitve delovnega področja in nalog občinskega redarstva. Delovno področje in naloge občinskega redarstva določa zakon ali na podlagi zakona izdan občinski predpis (SOU Postojna, 2025).

Občinski redarji so pooblašcene uradne osebe, ki opravljajo naloge skladno z Zakonom o občinskem redarstvu in so pristojni:

- nadzorovati varen in neoviran cestni promet v naseljih,
- varovati ceste in okolje v naseljih in na občinskih cestah zunaj naselij,
- skrbeti za varnost na občinskih javnih poteh, rekreacijskih in drugih javnih površinah,
- varovati javno premoženje, naravno in kulturno dediščino,
- vzdrževati javni red in mir.

Pri opravljanju nalog in pooblastil lahko občinski redarji sodelujejo s policisti. Pri opravljanju svojih nalog imajo naslednja pooblastila:

- opozorilo,
- ustna odredba,
- ugotavljanje identitete,
- varnostni pregled osebe,
- zaseg predmetov,
- zadržanje osebe,

- uporaba telesne sile, sredstev za vklepanje in vezanje ter plinskega razpršilca (ZORed, Uradni list RS, št. 139/06 in 9/17).

*Slika 19: Medobčinsko redarstvo v sklopu Skupne občinske uprave občin Postojna, Cerknica, Pivka, Loška dolina in Bloke
(Vir: SOU Postojna, 2025)*

*Slika 20: Službeno vozilo Medobčinskega redarstva Skupne občinske uprave občin Postojna, Cerknica, Pivka, Loška dolina in Bloke
(Vir: SOU Postojna, 2025)*

6 DRUGA ZAKONODAJA

V tem poglavju se bomo osredotočili na drugo zakonodajo, ki je pomembna za izvajanje naravovarstvenega nadzora na zavarovanih območjih Notranjskega regijskega parka in Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera in tudi samega nadzora v opredeljenih zavarovanih območjih.

Medobčinski inšpektorat in redarstvo v okviru Skupne občinske uprave občin Postojna, Cerknica, Pivka, Loška dolina in Bloke, policija ter pristojne inšpekcijske službe pri izvajanju naravovarstvenega nadzora upoštevajo še na naslednjo zakonodajo, ki ureja njihova področja:

- Zakon o prekrških (ZP-1), Uradni list RS, št. 29/11 – uradno prečiščeno besedilo, 21/13, 111/13, 74/14 – odl. US, 92/14 – odl. US, 32/16, 15/17 – odl. US, 73/19 – odl. US, 175/20 – ZIUOPDVE, 5/21 – odl. US in 38/24,
- Kazenski zakonik (KZ-1), Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo, 54/15, 6/16 – popr., 38/16, 27/17, 23/20, 91/20, 95/21, 186/21, 105/22 – ZZNŠPP, 16/23 in 107/24 – odl. US,
- Zakon o nalogah in pooblastilih policije (ZNPPol), Uradni list RS, št. 22/25 – uradno prečiščeno besedilo,
- Zakon o občinskem redarstvu (ZORed), Uradni list RS, št. 139/06 in 9/17
- Zakon o pravilih cestnega prometa (ZPrCP), Uradni list RS, št. 156/21 – uradno prečiščeno besedilo, 161/21 – popr. in 22/25 ,
- Zakon o varstvu javnega reda in miru (ZJRM-1), Uradni list RS, št. 70/06, 139/20 in 113/24,
- Zakon o varstvu okolja (ZVO-2), Uradni list RS, št. 44/22, 18/23 – ZDU-10, 78/23 – ZUNPEOVE, 23/24 in 21/25 – ZOPVOOV,
- Zakon o gozdovih (ZG), Uradni list RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepr, 17/14, 22/14 – odl. US, 24/15, 9/16 – ZGGLRS, 77/16 in 78/23 – ZUNPEOVE,
- Zakon o kmetijskih zemljiščih (ZKZ), Uradni list RS, št. 71/11 – uradno prečiščeno besedilo, 58/12, 27/16, 27/17 – ZKme-1D, 79/17, 44/22 in 78/23 – ZUNPEOVE,
- Zakon o divjadi in lovstvu (ZDLov-1), Uradni list RS, št. 16/04, 120/06 – odl. US, 17/08, 46/14 – ZON-C, 31/18, 65/20, 97/20 – popr., 44/22, 158/22 in 28/25,
- Zakon o vodah (ZV-1), Uradni list RS, št. 67/02, 2/04 – ZZdrI-A, 41/04 – ZVO-1, 57/08, 57/12, 100/13, 40/14, 56/15, 65/20, 35/23 – odl. US, 78/23 – ZUNPEOVE in 52/24 – odl. US,
- Odlok o Notranjskem regijskem parku (Uradni list RS, št. 75/2002, 35/2013 in 52/2024),

- Odlok o Krajinskem parku Pivška presihajoča jezera (Uradni list RS, št. 43/14, 48/18 in 70/19, 107/23),
- Odlok o ustanovitvi zavoda Javni zavod – Turizem Pivka (Uradni list RS, št. 124/2023),
- Odlok o ravnanju s komunalnimi odpadki na območju Občine Cerknica (Uradni list RS, št. 23/2015 in 49/2016),
- Odlok o ravnanju s komunalnimi odpadki v Občini Pivka (Uradni list RS št. 70/2019),
- Odlok o parkiranju v Občini Cerknica (Uradni list RS št. 194/2020).

7 IZVAJANJE NARAVOVARSTVENEGA NADZORA NA OBMOČJU NOTRANJSKEGA REGIJSKEGA PARKA IN KRAJINSKEGA PARKA PIVŠKA PRESIHAJOČA JEZERA

V tem poglavju se osredotočamo na izvajanje naravovarstvenega nadzora in na ukrepe, ki so jih na območjih Notranjskega regijskega parka in Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera izvedle pristojne službe. Raziskava temelji na podatkih medobčinskega inšpektorata in redarstva, ki delujeta v sklopu Skupne občinske uprave občin Postojna, Cerknica, Pivka, Loška dolina in Bloke, na poročilih naravovarstvenih nadzornikov Notranjskega regijskega parka ter na informacijah pristojnih inšpekcijskih služb - Inšpektorata Republike Slovenije za naravne vire in prostor ter Inšpektorata za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo.

Izvedeni ukrepi izhajajo iz določb Zakona o ohranjanju narave, ki ureja neposredni nadzor v naravi, pa tudi iz drugih zakonskih predpisov in občinskih odlokov, ki sodijo v pristojnost posameznih služb. V raziskavi smo dali poseben poudarek prepovedi vožnje, ustavljanja in parkiranja v naravnem okolju ter preprečevanju nezakonitega odlaganja odpadkov. Zbrane podatke za zavarovani območji smo zajeli za obdobje od 1. januarja 2020 do 31. decembra 2024; pri medobčinskem inšpektoratu in redarstvu v okviru Skupne občinske uprave občin Postojna, Cerknica, Pivka, Loška dolina in Bloke pa so podatki za obdobje od 1. januarja 2020 do 1. junija 2025. To podaljšano obdobje izhaja iz dejstva, da se je izvajanje naravovarstvenega nadzora po Zakonu o ohranjanju narave in odlokih o zavarovanih območjih začelo šele 1. januarja 2025, pred tem pa je bil nadzor urejen na podlagi drugih zakonov in občinskih odlokov.

7.1 Izvedeni ukrepi na območju Notranjskega regijskega parka

Medobčinski inšpektorat v sklopu Skupne občinske uprave občin Postojna, Cerknica, Pivka, Loška dolina in Bloke je v obdobju od 1. januarja 2020 do 1. junija 2025 na varstvenih območjih Notranjskega regijskega parka izvedel naslednje ukrepe:

- uvedenih je bilo 32 inšpekcijskih postopkov zaradi nedovoljenega odlaganja odpadkov po Odloku o ravnanju s komunalnimi odpadki na območju občine Cerknica (Uradni list RS, št. 23/2015 in 49/2016). Večina teh postopkov se je končala tako, da so lastniki zemljišča odstranili odpadke. Če pa lastniki zemljišč niso bili povzročitelji, je bil postopek ustavljen, ker povzročitelj ni bil odkrit. V 32 inšpekcijskih postopkih je bilo 7 takih, ko je bil povzročitelj odkrit in je bil sprožen prekrškovni postopek po omenjenem odloku (Stare, 2025).

*Slika 21: Primer nedovoljenega odlaganja nevarnih odpadkov na območju Notranjskega regijskega parka
(Vir: Stare, 2025)*

*Slika 22: Primer nedovoljenega odlaganja kosovnih odpadkov in gradbenega materiala na območju Cerknškega jezera
(Vir: Stare, 2025)*

Medobčinsko redarstvo v sklopu Skupne občinske uprave Občin Postojna, Cerknica, Pivka, Loška dolina in Bloke je v obdobju od 1. januarja 2020 do 1. junija 2025 na varstvenih območjih Notranjskega regijskega parka izvedlo naslednje ukrepe:

- po 5. točki 4. odstavka 56. člena Zakona o pravilih cestnega prometa (ZPrCP), Uradni list RS, št. 156/21 – uradno prečiščeno besedilo, 161/21 – popr. in 22/25 je bilo izdanih 6 plačilnih nalogov, ker je bilo vozilo ustavljeno zunaj petmetrskega pasu na območju Cerknškega jezera. Predpisana globa za tak prekršek je 40 evrov;

- po 1. odstavku 98. člena Zakona o pravilih cestnega prometa (ZPrCP), Uradni list RS, št. 156/21 – uradno prečiščeno besedilo, 161/21 – popr. in 22/25 je bilo zaradi neupoštevanja prometne signalizacije, ki je postavljena na območju Cerkniskega jezera, izdanih 230 plačilnih nalogov. Predpisana globa za tak prekršek je 160 evrov;
- po 2. odstavku 3. člena Odloka o parkiranju v občini Cerknica (Uradni list RS št. 194/2020) sta bila zaradi parkiranja vozila zunaj petmetrskega pasu izdana dva plačilna naloga. Predpisana globa za tak prekršek je 40 evrov;
- po 1. odstavku 18. člena Zakona o varstvu javnega reda in miru (ZJRM-1), Uradni list RS, št. 70/06, 139/20 in 113/24 so bili zaradi nedovoljenega kampiranja v naravi izdani trije plačilni nalogi. Predpisana globa za tak prekršek je 83,46 evra.

Medobčinsko redarstvo v sklopu Skupne občinske uprave občin Postojna, Cerknica, Pivka, Loška dolina in Bloke je v obdobju od 1. januarja 2025 do 1. junija 2025 dvakrat tedensko na varstvenem območju jezera opravljalo tudi neposredni nadzor v naravi po Zakonu o ohranjanju narave (ZON). Izdana so bila 4 ustna opozorila po 5. točki 1. odstavka 161. člena tega zakona zaradi parkiranja v naravnem okolju (Stare 2025).

*Slika 23: Prometna signalizacija na Cerkniskem jezeru
(Lastni vir)*

*Slika 24: Primer nedovoljenega parkiranja v naravnem okolju na območju Cerknškega jezera
(Vir: Stare, 2025)*

Služba za naravovarstveni nadzor Notranjskega regijskega parka izvaja nadzor na varstvenem območju parka dvakrat tedensko in je v povprečju od leta 2020 izdala eno ustno opozorilo na teden, predvsem zaradi vožnje v naravnem okolju, nedovoljenega kampiranja in čolnarjenja v času gnezdenja. V tem obdobju pa je podala 18 pisnih prijav na Ministrstvo za naravne vire in prostor, na Medobčinski inšpektorat in redarstvo v sklopu Skupne občinske uprave občin Postojna, Cerknica, Pivka, Loška dolina in Bloke Postojna, na policijo, UVHVVR ter na kmetijsko inšpekcijo. Večina teh prijav je bila zaradi nelegalnega odlaganja gradbenih, komunalnih in živalskih odpadkov (Intihar, 2025).

Lovska in ribiška inšpekcija na zavarovanem območju Notranjskega regijskega parka v obdobju 2000 – 2024 ni izvedla nobenega neposrednega nadzora na podlagi Zakona o ohranjanju narave (ZON). Inšpekcijske postopke na podlagi tega zakona izvaja le, če pri svojem rednem delu naleti na problematiko, ki jo obravnava ta zakon (Simšič, 2025).

Gozdarska inšpekcija je v obravnavanem obdobju na območju Notranjskega regijskega parka izdala dve opozorili kršiteljema po ZP-1 zaradi kršenja določbe tretjega odstavka 40. člena in storitve prekrška po tretji točki tretjega odstavka 81. člena Zakona o gozdovih (ZG), Uradni list RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepr, 17/14, 22/14 – odl. US, 24/15, 9/16 – ZGGLRS, 77/16 in 78/23 – ZUNPEOVE, in sicer zaradi

vožnje s kolesom brez motorja po neoznačenih gozdnih vlakah in drugih neoznačenih poteh, ki niso opredeljene v prostorskem delu območnega gozdnogospodarskega načrta.

Gozdarska inšpekcija je še pojasnila, da prijav od fizičnih oseb praktično ni. O kršitvah jih obveščajo zaposleni v Zavodu za gozdove Slovenije, obravnavajo pa tudi vse kršitve, ki jih opazijo sami. Dvakrat letno organizirajo skupne akcije s policijo ter Zavodom za gozdove Slovenije, opozarjajo pa, da je na območju občin Loška dolina, Bloke, Cerknica, Pivka, Postojna in del občin Ilirska Bistrica in Logatec krajevno pristojna samo ena gozdarska inšpektorica (Čar Seražin, 2025).

7.2 Izvedeni ukrepi na območju Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera

Medobčinski inšpektorat v sklopu Skupne občinske uprave občin Postojna, Cerknica, Pivka, Loška dolina in Bloke je v obdobju od 1. januarja 2020 do 1. junija 2025 na varstvenih območjih Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera izvedel naslednje ukrepe:

- uvedenih je bilo 51 inšpekcijskih postopkov zaradi nedovoljenega odlaganja odpadkov po Odloku o ravnanju s komunalnimi odpadki v občini Pivka (Uradni list RS št. 70/2019). Večina teh postopkov se je končala tako, da so lastniki zemljišč odstranili odpadke. Ker pa niso bili povzročitelji, se je postopek ustavil, saj pravi povzročitelji niso bili odkriti. Med 51 inšpekcijskimi postopki je bilo 14 takih, ko je bil povzročitelj odkrit in je bil sprožen prekrškovni postopek po omenjenem odloku (Stare, 2025).

Slika 25: Primer nedovoljenega odlaganja kosovnih odpadkov in gradbenega materiala na ožjem območju Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera (Vir: Stare, 2025)

*Slika 26: Primer nedovoljenega odlaganja nevarnih in kosovnih odpadkov na ožjem območju Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera
(Vir: Stare, 2025)*

Medobčinsko redarstvo v sklopu Skupne občinske uprave Občin Postojna, Cerknica, Pivka, Loška dolina in Bloke je v obdobju od 1. januarja 2020 do 1. junija 2025 na varstvenih območjih Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera izvedlo naslednje ukrepe:

- po 1. odstavku 18.člena Zakona o varstvu javnega redu in miru (ZJRM-1), Uradni list RS, št. 70/06, 139/20 in 113/24, sta bila zaradi nedovoljenega kempiranja v naravi izdana dva plačilna naloga. Za ta prekršek je predpisana globa 83,46 evra;
- po 5. točki 1. odstavka 161. člena Zakona o ohranjanju narave (ZON) sta bila zaradi parkiranega vozila na motorni pogon v naravnem okolju izdana dva plačilna naloga. Za ta prekršek je predpisana globa 40 evrov (SOU Postojna, 2025).

*Slika 27: Primer nedovoljenega kampiranja v naravnem okolju na območju pivških jezer
(Vir: Stare, 2025)*

*Slika 28: Prometna signalizacija pred Petelinjskim jezerom
(Lastni vir)*

*Slika 29: Prometna signalizacija pred Palškim jezerom
(Lastni vir)*

Lovska in ribiška inšpekcija na zavarovanem območju Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera v obdobju 2000- 2024 ni opravila nobenega neposrednega nadzora na podlagi Zakona o ohranjanju narave (ZON). Inšpekcijske postopke na podlagi tega zakona izvaja le, če pri svojem rednem delu naleti na problematiko, ki jo obravnava ta zakon (Simšič, 2025).

Gozdarska inšpekcija je v obravnavanem obdobju na območju Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera izdala kršiteljem eno odločbo z globo, eno odločbo z opominom in dve opozorili po ZP-1, vse zaradi kršenja določbe prvega odstavka 40. člena in storitve prekrška po sedemindvajseti točki prvega odstavka 79. člena Zakona o gozdovih (ZG), Uradni list RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepr, 17/14, 22/14 – odl. US, 24/15, 9/16 – ZGGLRS, 77/16 in 78/23 – ZUNPEOVE, in sicer zaradi vožnje posameznika z motornim vozilom po gozdnih vlakah ali po gozdnem razpotju, ki ni namenjeno gospodarjenju z gozdovi ali reševanju ljudi in premoženja (Čar Seražin, 2025).

V drugi polovici leta 2024 in v letu 2025 je Inšpektorat RS za naravne vire in prostor na področju zavarovanega območja obravnaval nekaj kršitev po členih 28b in 28d Zakona o ohranjanju narave (ZON). V tem času je bil za področje zahodne Slovenije zadolžen le en inšpektor za naravo in vode, zato so bili prekrškovni postopki sproženi na podlagi predlogov policije ali občinskih inšpekcij. S policijo je dvakrat letno

organiziran poostren nadzor vožnje v naravnem okolju na celotnem območju Republike Slovenije (Radovanović, 2025).

Kmetijska inšpekcija je na zavarovanem območju Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera v obdobju 2000 – 2024 obravnavala eno kršitev po 28.b členu Zakona o ohranjanju narave, in sicer vožnjo po kmetijskih zemljiščih (travnik), kršitelju pa je bila izdana odločba o prekršku (Pečlin, 2025).

8 PREDLOGI ZA IZBOLJŠANJE NARAVOVARSTVENEGA NADZORA

V tem poglavju se osredotočamo na predloge za izboljšanje sistema naravovarstvenega nadzora, kot izhajajo iz celovite analize in raziskave, opravljene v okviru te diplomske naloge. Na podlagi pregleda obstoječih praks nadzora po Zakonu o ohranjanju narave (ZON), drugih sorodnih zakonov in občinskih predpisov ter na podlagi zbranih izkušenj pri izvajanju ukrepov na zavarovanih območjih, smo oblikovali več priporočil, ki bi pripomogla k preglednejšemu, učinkovitejšemu in bolj usklajenemu sistemu varovanja narave. Nujno potrebne sistemske izboljšave vključujejo:

- zvišanje glob za posebej hude ali ponavljajoče se prekrške, saj veljavne kazni pogosto ne dosežejo želenega odvračilnega učinka;
- razširitev pooblastil poklicnih naravovarstvenih nadzornikov na raven občinskih redarjev, kar bi jim omogočilo učinkovitejše ukrepanje neposredno na terenu;
- jasna zakonska ločitev pristojnosti poklicnih in prostovoljnih nadzornikov v Zakonu o ohranjanju narave (ZON). Enoten videz izkaznic in uniform namreč med obiskovalci ustvarja zmedo in zmanjšuje avtoriteto nadzora;
- določiti bi morali obvezno letno poročanje ministrstva o rezultatih nadzora, številu ugotovljenih prekrškov in odzivih na sankcije, kar bi prispevalo k večji transparentnosti in boljšemu vrednotenju uspešnosti sistema;
- poklicni naravovarstveni nadzorniki bi morali biti vključeni v prekrškovni organ skupne občinske uprave, ki bi združeval pristojnosti občinskih redarjev, inšpektorjev in naravovarstvenih nadzornikov ter s tem omogočil usklajeno ukrepanje in izmenjavo znanja;
- vzpostaviti bi morali skupno komunikacijsko platformo za izmenjavo podatkov o zaznanih kršitvah in intervencijah med vsemi pristojnimi službami, s čimer bi se okrepilo medsebojno sodelovanje.

Med vsemi priporočili je najpomembnejši predlog za dodelitev enakih pooblastil poklicnim naravovarstvenim nadzornikom, kot jih imajo občinski redarji. Njihovo delo je po zahtevnosti in odgovornosti enakovredno, saj se na terenu pogosto srečujejo z okoljskimi kršitvami, ki zahtevajo takojšnje in odločno ukrepanje. Možnost izreka glob na kraju prekrška, identifikacija oseb in začasni odvzem predmetov bi znatno povečali njihovo operativno učinkovitost, zmanjšali odvisnost od drugih inšpekcijskih organov in prispevali k učinkovitejši zaščiti narave. S tem bi naravovarstveni nadzorniki postali še pomembnejši člen v sistemu varstva okolja in bi lahko z odločnejšim delovanjem preprečili številne škodljive posege v naravo. Ta rešitev bi tudi bistveno razbremenila vse druge pristojne službe.

9 ZAKLJUČEK

Na podlagi celovite analize, zbranih podatkov in pregleda obstoječega stanja naravovarstvenega nadzora na območjih Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera in Notranjskega regijskega parka lahko ugotovimo, da je sistem varstva narave na tem območju postavljen na trdnih temeljih, vendar še vedno precej izzivov, ki terjajo izboljšave. Oba parka sta izjemno pomembni zavarovani območji z bogato biotsko raznovrstnostjo, ranljivimi habitatnimi tipi in s posebnim hidrološkim režimom, zaradi česar zahtevata poseben režim varovanja in nadzora. Pri tem igrajo ključno vlogo naravovarstveni nadzorniki, ki s svojim delom na terenu predstavljajo prvo obrambno linijo pred kršitvami, škodljivimi vplivi in neustreznim ravnanjem obiskovalcev in uporabnikov prostora.

Skozi raziskovalni proces smo potrdili prvo delovno hipotezo, da je ustanovitev zavarovanih območij zelo pomembna z vidika ohranitve čiste in zdrave pitne vode ter ogroženih in zavarovanih rastlinskih in živalskih vrst in njihovih habitatov. Ugotovili smo, da imajo režimi varstva na obravnavanih območjih ključno vlogo pri preprečevanju degradacije občutljivih naravnih sistemov, pri čemer omejevanje nedovoljenih posegov, kot sta vožnja v naravnem okolju in odlaganje različnih odpadkov, pomembno pripomore k ohranjanju vodnih virov ter habitatov številnih ogroženih vrst.

Potrdili smo tudi hipotezo, da urejena infrastruktura na zavarovanih območjih pomembno vpliva na trajnostni turizem ter pripomore k varovanju naravne in kulturne dediščine. Na primeru obeh parkov se je pokazalo, da urejene pohodniške poti, informacijske table, nadzorovana dostopnost in izobraževalni programi pozitivno vplivajo na obnašanje obiskovalcev, povečujejo njihovo zavedanje o pomenu narave in hkrati zmanjšujejo obremenitve okolja. Kakovostna infrastruktura je tako neposredno povezana z varstvom prostora in uspešnostjo trajnostnega upravljanja zavarovanih območij.

Tretja delovna hipoteza, da sta naravovarstveni nadzor v zavarovanih območjih in neposredni nadzor v naravi bistvena za ohranitev biotske pestrosti, je bila potrjena na podlagi analize ukrepov ter pridobljenih podatkov, ki so jih zbrale pristojne inšpekcijske službe, naravovarstveni nadzorniki ter medobčinski inšpektorat in redarstvo v okviru skupne občinske uprave. Ti so s svojo prisotnostjo in odzivnostjo na kršitve ključni element za preprečevanje dejanj, ki bi lahko dolgoročno ogrozila ekosistem in s tem tudi stabilnost naravnega okolja. Njihovo redno izvajanje nadzora prispeva k odvrčanju kršiteljev, preprečuje ponavljajoče se prekrške in spodbuja odgovorno ravnanje z naravo, kar je v današnjem času zelo pomembno.

Ugotovitve raziskave pa tudi kažejo, da so naravovarstveni nadzorniki pogosto v neenakopravnem položaju v primerjavi z drugimi pristojnimi službami, saj njihova

pooblastila niso dovolj obsežna, da bi lahko učinkovito ukrepali v vseh primerih. Tako so marsikdaj prisiljeni zgolj opozarjati, pri sankcioniranju prekrškov pa zanašajo na druge inšpekcijske službe, policijo ter občinsko redarstvo v okviru skupne občinske uprave, kar pa pogosto pomeni zamudo v postopku in zmanjšuje učinkovitost nadzora. Poleg tega trenutna ureditev ne omogoča ustrezne pravne zaščite nadzornikov pri opravljanju njihovih nalog, kar dodatno omejuje njihov vpliv in avtoriteto v očeh kršiteljev. Zato je zelo očitno, da je treba razširiti njihova pooblastila tako, da bodo imeli enaka, kot jih imajo občinski redarji. To bi jim omogočilo neposredno izrekanje glob, identifikacijo kršiteljev in začasni odvzem predmetov, povezanih s prekrški, kar bi pomembno skrajšalo postopke in povečalo učinkovitost odzivanja na terenu. Prav tako bi takšna rešitev zmanjšala obremenjenost drugih inšpekcijskih organov in policije ter povečala samostojnost naravovarstvenega nadzora.

Sklenemo naj z mislijo, da je zelo pomembno postaviti temelje za učinkovit, sodelovalen in dolgoročno vzdržen sistem naravovarstvenega nadzora, ki bo omogočil celovito varstvo naravne in kulturne dediščine ter spodbujal odgovorno sobivanje človeka in narave.

10 LITERATURA IN VIRI

- Berginc, M., Kremesec Jevšenak, J., Vidic, J. (2006). *Sistem varstva narave v Sloveniji*. Republika Slovenija, Ministrstvo za okolje in prostor. Ljubljana, str. 9–12.
- Čar Seražin, A. (2025). Inšpektorat RS za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo.
- Dolenc, S. (2015). *Cerkniško jezero skozi letne čase*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Naravoslovnotehniška fakulteta, str. 3–7.
- GOV.SI. (2025). *Neposredni nadzor v naravi*. Pridobljeno 8. 7. 2025 z naslova <https://www.gov.si teme/neposredni-nadzor-v-naravi/>
- GOV.SI. (2025). *Katalog uniforme*. Pridobljeno 8. 7. 2025 z naslova https://www.gov.si/assets/ministrstva/MNVP/Dokumenti/Narava/Naravovarstveni-nadzor/Katalog_Uniforme.pdf
- Hladnik, J., Zupanc Hrastar, S., Ogorelec, Breda. (2023). *Zavarovana območja*. Ljubljana: Ministrstvo za okolje in prostor. Pridobljeno 5. 7. 2025 z naslova https://www.gov.si/assets/ministrstva/MNVP/Dokumenti/Narava/Naravovarstveni-nadzor/Usposabljanje/Izrocki/Hladnik-Zupanc_Zavarovana_obmocja_2023.pdf
- Intihar, D. (2025). Javni zavod Notranjski regijski park.
- Kirn, T. (2016). *Naravovarstvena izhodišča za varovanje Pivških presihajočih jezer*. Magistrsko delo, Ljubljana: Biotehniška fakulteta, str. 1–3.
- Krajinski park Pivška presihajoča jezera. (2025). Pridobljeno 26. 6. 2025 z naslova <https://pivskajezera.si/>
- KRAS.RE.VITA. (2025). *Notranjski regijski park*. Pridobljeno 3. 7. 2025 z naslova <https://www.kras.notranjski-park.si/>
- Križna jama. (2025). *Križna jama*. Pridobljeno 3. 7. 2025 z naslova <https://krizna-jama.si/>
- Lepote Slovenije. (2025). *Cerkniško jezero*. Pridobljeno 27. 6. 2025 z naslova <https://www.lepote-slovenije.si/cerknisko-jezero/>
- Naravni parki Slovenije. (2025). *Notranjski regijski park*. Pridobljeno 25. 6. 2025 z naslova <https://www.naravniparkislovenije.si/slo/naravni-parki/notranjski-regijski-park>
- Notranjski regijski park. (2025). Pridobljeno 27. 6. 2025 z naslova <https://www.notranjski-park.si/>
- Občina Pivka. (2014). Pridobljeno 27. 6. 2025 z naslova <https://www.pivka.si/post/11258>

Odlok o Notranjskem regijskem parku. (2002). *Uradni list RS*, št. 75/2002, 35/2013 in 52/2024.

<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2002-01-3588/odlok-o-notranjskem-regijskem-parku>

Odlok o ustanovitvi javnega zavoda Notranjski regijski park. (2002). *Uradni list RS*, št. 75/02, 113/09, 100/13, 112/23, 126/23.

<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2002-01-3587/odlok-o-ustanovitvi-javnega-zavoda-notranjski-regijski-park>

Odlok o Krajinskem parku Pivška presihajoča jezera. (2014). *Uradni list RS*, št. 43/14, 48/18 in 70/19, 107/23.

<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/117826>

Odlok o ravnanju s komunalnimi odpadki na območju občine Cerknica. (2015). *Uradni list RS*, št. 23/2015 in 49/2016.

<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2015-01-0932/odlok-o-ravnanju-s-komunalnimi-odpadki-na-obmocju-obcine-cerknica>

Odlok o ravnanju s komunalnimi odpadki v občini Pivka. (2019). *Uradni list RS*, št. 70/2019.

<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2019-01-3160/odlok-o-ravnanju-s-komunalnimi-odpadki-v-obcini-pivka>

Odlok o ustanovitvi zavoda javni Zavod – Turizem Pivka. (2023). *Uradni list RS*, št. 124/2023.

<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2023-01-3661/odlok-o-ustanovitvi-zavoda-javni-zavod---turizem-pivka>

Odlok o parkiranju v občini Cerknica. (2020). *Uradni list RS* št. 194/2020.

<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2020-01-3428/odlok-o-parkiranju-v-obcini-cerknica>

Pečlin, G. (2025). Inšpektorat RS za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo.

Pravilnik o službenem znaku, izkaznici in uniformi naravovarstvenih in prostovoljnih nadzornikov. (2015). *Uradni list RS*, št. 41/15 in 64/17.

<https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=PRAV12377>

Radovanović, M. (2025). Inšpektorat RS za naravne vire in prostor.

Simšič, I. (2025). Inšpektorat RS za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo.

Skoberne, P. (2022). *Razvoj poklicnega varstva v Sloveniji*. Pridobljeno 5. 7. 2025 z naslova <https://zrsvn-varstvonarave.si/wp-content/uploads/2022/11/02-Skoberne.pdf>

Skupna občinska uprava občin Postojna, Cerknica, Pivka, Loška dolina in Bloke. (2025). Pridobljeno 12. 7. 2025 z naslova <https://sou.postojna.si/>

Stare, R. (2025). Medobčinski inšpektorat in redarstvo v sklopu Skupne občinske uprave občin Postojna, Cerknica, Pivka, Loška dolina in Bloke.

Šabec E. (2020). *Turistični razvoj Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera*. Magistrsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, oddelek za geografijo, str. 6–9.

Šivic T. (2017). *Vloga in pomen naravovarstvenega nadzornika v Republiki Sloveniji*. Diplomsko delo, Ljubljana: B&B Visoka šola za trajnostni razvoj, str. 14–15.

Uradni list RS (2015).

https://www.uradni-list.si/_pdf/2015/Ur/u2015041.pdf

Visit Pivka. (2025). *Petelinjsko jezero*. Pridobljeno 25. 6. 2025 z naslova

<https://visitpivka.si/destinacije/petelinjsko-jezero/>

Zakon o gozdovih (ZG). (1993). *Uradni list RS*, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepr, 17/14, 22/14 – odl. US, 24/15, 9/16 – ZGGLRS, 77/16 in 78/23 – ZUNPEOVE.

<https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO270>

Zakon o ohranjanju narave (ZON). (2004). *Uradni list RS*, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B, 46/14, 21/18 – ZNOrg, 31/18, 82/20, 3/22 – ZDeb, 105/22 – ZZNŠPP in 18/23 – ZDU-10.

<https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO1600>

Zakon o občinskem redarstvu (ZORed). (2006). *Uradni list RS*, št. 139/06 in 9/17.

<https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO4619>

Zakon o varstvu javnega reda in miru (ZJRM-1). (2006). *Uradni list RS*, št. 70/06, 139/20 in 113/24.

<https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO3891>

Zakon o prekrških (ZP-1). (2011). *Uradni list RS*, št. 29/11 – uradno prečiščeno besedilo, 21/13, 111/13, 74/14 – odl. US, 92/14 – odl. US, 32/16, 15/17 – odl. US, 73/19 – odl. US, 175/20 – ZIUOPDVE, 5/21 – odl. US in 38/24.

<https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO2537>

Zakon o kmetijskih zemljiščih (ZKZ). (2011). *Uradni list RS*, št. 71/11 – uradno prečiščeno besedilo, 58/12, 27/16, 27/17 – ZKme-1D, 79/17, 44/22 in 78/23 – ZUNPEOVE.

<https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO541>

Zakon o pravilih cestnega prometa (ZPrCP). (2021). *Uradni list RS*, št. 156/21 – uradno prečiščeno besedilo, 161/21 – popr. in 22/25.

<https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO5793>

Zavod RS za varstvo narave. (2025). *Zavarovana območja*. Pridobljeno 28. 6. 2025 z naslova <https://zrsvn-varstvonarave.si/kaj-varujemo/zavarovana-obmocja/>

Živim z Naturo 2000. (2025). Pridobljeno 27. 6. 2025 z naslova

<https://natura2000.gov.si/>